БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 185 (11783) | 1968 оной августын 8, четверг | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦК-да

ТИССЭ МҮРЭН ДЭЭРЭХИ ЧИЕРНЭ ХОТОДО КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ, КПЧ-гэй ЦК-гай ПРЕЗИДИУМЭЙ ХООРОНДО БОЛОҺОН ХЭЛСЭЭНҮҮДЭЙ, МҮН СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ КОММУНИС, ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ БРАТИСЛАВСКА ЗҮБЛӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

Байгша оной июлиин 29-һөө августын 1 хүтэр Тиссэ мүрэн дээрэхи Чиернэ хотодо болоһон уулзалгын, мүн Болгариин коммунис партиин, Венгриин социалис хүдэлмэришэнэй партиин, Германиин социалис нэгэдэмэл партиин, Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин, Советскэ Союзай Коммунис партиин, Чехословакиин коммунис партиин түлөөлэгшэдэй энэ оной августын 3-да Братиславада болоһон зүблөөнэй дүнгүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хаража үзэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй хоорондын уулзалга хаалтаг соогоо хэгдээ, КПСС болон КПЧ-гэй хоорондын, СССР ба ЧССР-эй хоорондын харилсаае саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ талаар энэ шухала удха шанартай байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро тэмдэглэнэ.

Братиславадахи зүблөөн дээрэ КПСС-эй делегациин бүтээн бэелүүлһэн ажал ябуулгые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро бүрин һайшаана.

Братиславска Зүблөөнэй Мэдүүлгэ тэрээндэ хабаадаһан аха дүү партинуудай адли хараа бодолтой байһанай гэршэ мүн, социалис оронуудай аша туһада, эдэнэй хоорондын харилсаа холбоое марксистко-ленинскэ һургаалай үндэһөөр хүгжөөлгэдэ, манай арадуудай хоорондын хани барисаае батадхалгада харюусана, социализмые орон бүхэндөө, бүхы социалис хани нэгэдэл дотороо улам бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ онол аргануудые тодорхойлно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро тоолоно.

Марксизм-ленинизмдэ хэлбэришэгүй үнэн байха, арад түмэниие социализмын, пролетарска интернационализмын суртал бодолоор хүмүүжүүлхэ, буржуазна үзэл бодолдо эсэргүү, социализмда харша бүхы этэгээдүүдтэ эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэхэ ябадал социализмын хүсэ нүлөөе бэхижүүлгын, империализмын хорото аашануудта харюу үгэлгын талаар амжалта түйлаха эшэ нүхэсэл болоно гэһэн, Зүблөөндэ хабаадагшадай тобшололые КПСС-эй ЦК үндэрөөр сэгнэнэ.

Мэдүүлгын хараа бодолнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ аха дүү партинуудай интернациональна тон шухала зорилго болоно. Марксизм-ленинизмдэ үнэн байдаг КПСС энэ арюун нангин зорилго бэелүүлхын тула, социалис хани нэгэдэл, уласхоорондын коммунис хүдэлөөе бэхижүүлхын тула, манай орон дотор коммунизм амжалтатайгаар байгуулхын тула шухала бүхы юумэ өөрынгөө зүгһөө хэхэ байха.

ФКП-гэй Политбюрогой мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Империализмда эсэргүү, социализмын түлөө тэмсэлэй тон шухала асуудалнууд Советскэ Союзай, Чехословакиин, Болгариин, Венгриин, Польшын ба Германиин Демократическа Республикын аха дүү партинуудай хамтын Мэдүүлгэ дотор тодорхойлогдоһон гэжэ Франциин коммунис партиин Политбюро һайшаана гэжэ эндэ тунхаглагдаһан ФКП-гэй Политбюрогой мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Братиславадахи уулзалга социалис оронуудай хани холбоое, уласхоорндын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхын, империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэл шангадхахын тула аятай зохид арга боломжо хангаа гэжэ Франциин коммунис парти тоолоно.

1968 оной ноябрь соо Москвада болохо ёһотой Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын шэнэ зүблөөндэ эдэбхитэйгээр бэлдэхэ хэрэгтэ ФКП хубитаяа оруулжа үргэлжэлхэ гэжэ хэлэгдэнэ.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН ҮДЭР БҮХЭН ҮНЭТЭЙ

ҮБГЭДЭЙ ЭДЭБХИ

Тэлимбэ нютагта ажаһуудаг пенсионер Вандан Аюшеев «үбһэ хуряалгын үедэ ажахынуудтаа туһалая» гэһэн уряатайгаар аймагайнгаа бүхы пенсионернүүдтэ хандаа һэн. Тэрэ хандалгань Яруунын аймагай «Улаан туяа» газетэдэ толилогдожо, үргэнөөр дэмжэгдээ бэлэй.

Тнихэдэ Вандан Аюшеев үбһэ хуряалгын үедэ 100 гектарай үбһэ сабшаад, һайн шанартайгаар хуряажа, «Комсомольскэй» совхоздоо тушааха тухайгаа мэдүүлһэн юм.

Мүнөө үедэ Вандан Аюшеев 110 центнер үбһэ хуряагаад байна.

Тэлимбэ нютагай хори гаран үбгэд үбһэндэ гараад, хамтадаа 400 гаран центнер һайн шанартай үбһэ тэжээл бэлдэнхэй.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

ШАНАРЫНЬ ҺАЙН

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз, аймагай бусад ажахынуудтай сасуулхада, жэл бүри ниитынгээ малые үбһэ тэжээлээр үлэмжэ һайнаар хангадаг байха юм. Үнгэрһэн жэлдэ үнеэ малаа тарган, садхалан ондо оруулһанай ашаар байгша ондо һү һааляа эрид дээшэлүүлжэ, түрүү зэргэдэ гаранхай. Тус ажахы ерэхэ үбэлжэлгыешье амжалтатайгаар үнгэргэхын тула эртээнһээ бэлэдхэл хэжэ эхилээ һэн. Энээнэйнь аша—колхозой сабшалан дээрэ долгилжо байһан үбдэгсөө ногоон.

Илангаяа Анагустайн отделенидэ үбһэ ногооной ургаса һайн. Энэнь сабшалангаа һайнаар уһалһан, үтэгжүүлһэнэйнь аша үрэ.

Һаяхан энэ колхозой үбһэ хуряалгын шанарые шалгажа ябахадаа, А. А. Зимиревэй даадаг звенодо хүрэжэ ерээ һэмди. Ехэнхи ажалаа гараар хэдэгшье һаа, тус звеногойхид бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Наратай сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалан, габшагай түргөөр ажаллажа, үсөөхэн хоногой туршада 1000 шахуу центнер үбһэ сомоо. Сабшагдаһан, тармагдаһан газараар ябажа харахада, хилганашье ногооной гээлтэгүйгөөр хуряагдаһан байба.

Энэ хадаа үбһэшэдэй бултанайнь оролдолгоор түйлагдана гээшэ. Морин косилкашан П. А. Зимирев нормын ёһоор 3 гектарай орондо үдэр бүри 4—4,5 га сабшана. Сомоошод В. И. Воронин, С. А. Воробьев, В. Южанин гэгшэдэй бодхооһон, бороогой уһа тогтохогүйгөөр нюруулһан һуринүүдые харахада нюдэ баясуулмаар. Звеногой гар хажууршад шугы бургааһан соогуурхи, хонхор жалганuудаархи ногоое үлөөнгүй сабшана. Сабшаландаа иимэл эзэн ёһоор хандадаг дээрэһээ эндэхид гектарай 24 центнер үбһэ абана.

Мүрысэжэ байһан В. Т. Дубининай звеногойхидшье урагшатайгаар ажаллана. Гансахан июлиин 30-най үдэр эндэ 250 центнер үбһэн һурилэгдөө. Тоолоод үзэхэдэ, тус звено дунда зэргээр гектарай 20 центнер үбһэ хуряаба.

Эндэхид үбһэеэ һайн шанартайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряана гэжэ тэмдэглэхээр.

Шара голой отделениин В. М. Черновой даадаг, хүсэд оньһожоруулагдаагүй звенодо, мүн үбһэшэдэй бусадшье отогуудта хүрэхэдөө, эзэн ёһоор, оролдосотой һайнаар ажаллажа байһан хүнүүдые харабабди. Үбһэ ногооной һайнаар ургаһанда колхознигууд баяртай.

Баян ургасаяа хурданаар, арьбанаар хуряажа абахые хүн бүхэн эрмэлзэнэ.

И. КУЛИК,
Хяагтын аймагай үйлэдбэрниин управлениин главна агроном.

ТОН ШУХАЛА УДХА ШАНАРТАЙ ДОКУМЕНТ

КОММУНИС, ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ БРАТИСЛАВАДА БОЛОҺОН ЗҮБЛӨӨН ТУХАЙ ДЭЛХЭЙН ХЭБЛЭЛ ИИГЭЖЭ БЭШЭНЭ

...дэлхэйн хэблэл социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй зургаан партиин Мэдүүлгэ тухай ехэ анхарал хандуулжа үргэлжэлнэ.

* * *

СОФИ. (ТАСС). Болгар арад ...коммунис зургаан партиин Братиславска Мэдүүлгые эрид шууд ...лэнэ. Юундэб гэхэдэ, энэ Мэдүүлгэ социалис хани нэгэдэлэй ...шадал, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангаха ...онол арга заана. Манай арад Братиславска Зүблөөнэй тоб...нуудые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ бүхы аргаар, бүхы хүсөөр туһалха байха гэжэ «Отечественный фронт» бэшэнэ.

БЕРЛИН. (ТАСС). «Аха дүү ...нууд социализмын хүсэ нүлөөе бэхижүүлнэ» гэжэ «Нойес Дойчланд» газетэ, Братиславадахи Зүблөөнэй дүнгүүдые шэнжэлхэ зуураа бэшэнэ.

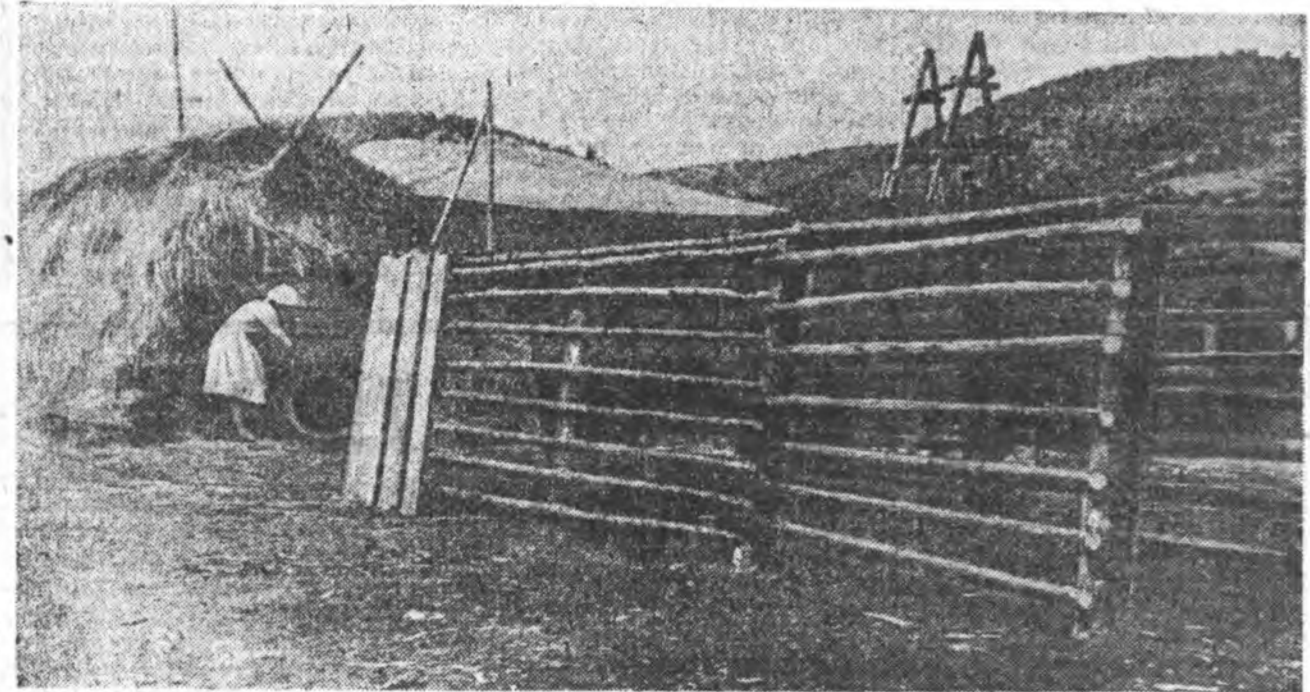
ВАРШАВА. (ТАСС). Братиславадахи уулзалгын һүүлээр тунхаглагдаһан Мэдүүлгые угаа шухала удха шанартай документ гэжэ «Трибуна Мазовецка» газетэ нэрлэнэ. Энэ документ социалис оронууд дотор һайшаагдан угтагдаа, Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй парти, хүдэлмэришэн анги, Польшын бүхы олониитэ зон тус Мэдүүлгые һайшаан дэмжэнэ гэжэ тэрэ газетэ тэмдэглэнэ.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Братиславадахи уулзалгын эгээн шухала үрэ дүнгынь юуб гэхэдэ, социалис оронуудай нэгэдэлые, империализмда эсэргүү нэгэдэмэл фронтые бэхижүүлээ гэжэ «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). «Үнэн» газетэ аха дүү партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгын дүнгүүдээр «Ниитын хэрэгэй аша туһада зорюулагдаһан найрамдал» гэһэн түрүү бэшэг тунхаглаа.

Социализмын хүсэ нүлөөе бэхижүүлгын аша туһада, арадуудай эб найрамдал ба аюулгүй байдалай түлөө, империализмын һүйдхэхы ябуулгада, ээрхэг түримхэй политикада эсэргүү тэмсэл шангадхалгын аша туһада социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай зэргэдэхи эмхидэл нэгэдэлэй дахинаа нягтаржа байһые бүхы дэлхэй хаража байна гэжэ тэрэ статья доторнь хэлэгдэнэ.

БЕЙРУТ. (ТАСС). Социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй Братиславадахи уулзалга дээрэ баталагдаһан Мэдүүлгэ социалис оронуудай эмхидэл нэгэдэлые бэхижүүлхэ, революционно түйлалтануудые бата найдамтайгаар хамгаалха ябадал хангаха гэжэ эдэнэй эрмэлзэдэг байһые гэршэлнэ» гэжэ «Аль-Кифак» газетэ бэшэнэ.

ВИТАМИНТАЙ ҮБҺЭН—ЭРХИМ ТЭЖЭЭЛ

Сабшаһаар ноб-ногоохон зандань, набша намааень унагаангүй хатааһан үбһэ нарай малда, илангаяа тугал, хурьгадта үбэлдөө, хабартаа эдюулхэдэ бэедэнь ехэ һайн, шэмэтэ витамин болон каротин гэхэ мэтэ шухала бодосуудаар элбэг байдаг шуу.

— Урда жэлнүүдтэ тугал, хурьгадтаа витамин элбэгтэй үбһэ ехээр бэлэдхэхэ тухай анхарал ёһоор табигдаггүй байгаабди. Энэмнай ехэхэн алдуу болоно. Илангаяа үбһэ тэжээлдэнь витамин, белогой дутамаг байһан дээрэһээнь нарай малай үбшэлхэ, гарзалхашье ушар олон үзэгдэдэг һэн, — гэжэ Бэшүүрэй совхозой главна зоотехник П. М. Алдаев хэлэнэ.

Байгша ондо тус совхоздо витамин элбэгтэй ногоохон үбһэ ехээр бэлдэжэ абаха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана. Мүнөө Мухар-Шэбэр гэжэ газарта тугалай фермын хажууда тусхай түхеэрэлгэ хээд, тэндээ «БМ-5» түхэлэй вентилятор тодхожо, хүсы үбһэ сабшаад, хоёр-гурбан час соо хэбтүүлжэ, бага һүүрээһэн бэеэрээ тэрэ түхеэрэлгэ дээрэө обоолно (Зураг № 1).

Үбһэ хатааха эдэ вентиляторнуудые Мария Подольская, Иван Угловский гэгшэд үдэр һунигүй хүдэлгэдэг юм. Түрүүн 1—1,5 метр зузаантайгаар обоолжо, вентилятораараа хоёр сүүдхэ үлүүтэй үлеэлгэһэнэй һүүлдэ сабшаһан нойтон ногоо дээрэһээнь нэмэжэ обоолно. Тэрэнэйнь хатахада, ногоо үшөө нэмэжэ обоолдог.

— Даб дээрэ хоёр вентилятор хүдэлгэжэ, үбһэ хатаанаб. Үбһэ иигэжэ хатааха үшөө хоёр тиимэ түхеэрэлгэ бэлэн болонхой, — гэжэ М. Подольская хөөрэнэ. (Зураг № 2).

Совхоздо даб дээрэ 100 гаран центнер үбһэн иимэ аргаар хатаагдажа абтанхай. Үбһэ вентилятораар үлеэлгэжэ хатааха хүдэлмэри түлэг дундаа. Бүхыдөө 1000 центнер тиимэ үбһэн бэлэдхэгдэхэ юм.

М. НАМЖИЛОВАЙ фототекст.

ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ, ЭБ НАЙРАМДАЛ БА ХАНИ БАРИСААН

Һаналаа нэгэдэлгын асари ехэ хуралдаан—Залуушуул ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн IX фестиваль августын 6-да дүүрэө. Эдир залуушуулай хуралдаанай дүн тухай дамжаая хэлэхыень залуушуулай эмхинүүдэй хэдэ хэдэн хүтэлбэрилэгшэдые ТАСС-ай Софидахи тусхай корреспондентнүүд гуйба.

Евгений ТЯЖЕЛЬНИКОВ, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь:

— Энэ фестивалиин үг зорилгонуудаа дүүргэһэниинь дамжагүй. Энэнэй бодомжонууд бүхы дэлхэйн эдир үетэнэй үндэһэн хүсэл эрмэлзэлдэ харюусана. Фестивалиин 11 үдэр эдиршүүлэй хүтой хүхюун һайндэр болоо. Хэдэн мянган залуушуулай зүрхэ сэдьхэлдэнь эгээн һайн һайхан дурсалнуудые үлөөхэ байха. Энэ 10 хоногой үрэ дүн һаналаа нэгэдэлгын, эб найрамдалай, хани барисаанай уряа боложо, дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы нютагуудта угтагдахань лабтай.

Манай һанамжын ёһоор, Софидахи уулзалгын гол илгаань, үрэ дүнгынь юуб гэхэдэ, эндэхи бүхы хэмжээ ябуулганууд политическэ курса удхаар, мүнөө сагай эгээн шухала асуудалнуудта харюу олохо гэһэн табан түбиин хүбүүд, басагадай хүсэл эрмэлзэлээр нэбтэрһэнхэй байгаа. Ондо ондоо хараа бодолтой, үзэл сурталтай, шажан һургаалтай хүнүүдэй хоорондо шухала хөөрэлдөөнүүд болобо. Энээнэй уламжалан, Вьетнамай, араб оронуудай баатарлиг арадуудтай, Грециин, Португалиин, Испаниин патриодуудтай, Африкын, Азиин ба Латинин Америкын тэмсэжэ байгаа арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын хүдэлөөе саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар адли хараа бодолнуудтай байһан ушар элирүүлэгдээ. Европодохи неонацизмын аюулые зайсуулхын түлөө тэмсэлээ улам шангадхаха гэһэн хүсэл бодолтой байһанаа делегадууд элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Фестивалиие юрын лэ «соёлой уулзалга» шэнгеэр харуулха гэжэ һэдэһэн, энэнэй политическэ программые танаха гэжэ оролдоһон хорото сэдьхэлтэ этэгээдүүдэй аша Софида буруу һүрөө.

Иван ПАНЕВ, Димитровско коммунис залуушуулай союзай ЦК-гай нэгэдэхи секретарь:

— Һаналаа нэгэдэлгэ! гэһэн лайшалхы уряа залуушуулай уласхоорондын һайндэрнүүдэй түүхэдэ анха түрүүшынхеэ Софидахи фестиваль дээрэ зэдэлэн дуулдаа. Энэ уряада үнэн байһанаа манай газар лайда дээрэ дэлхэйн залуушуулай элирхэйлэн харуулһандань бидэнэршье, Болгариин түлөөлэгшэд, тон ехээр баясанабди.

ГЮНТЕР ЯН, Сүлөөтэ немец залуушуулай союзай Центральна Соведэй нэгэдэхи секретарь:

— Фестиваль дээрэхи хани барисаанай, һаналаа нэгэдэлгын, эб найрамдалай хараа бодолой түгэс илалта түйлаһые ГДР-эй залуушуулай делегаци тусхайлан тэмдэглэнэ. Дайн байлдаа жүрөөдэгшэдэй, реваншистнуудай, неонацистнуудай харгые хааха гэһэн эдир үетэнэй хүсэл зориг бүхэдэлхэйн IX-дэгээр фестивалиин ниислэлдэ бодото бэелэлээ олоо. Социализмын агуу ехэ суртал бодол олон миллион залуушуулай сэдьхэлые эзэлэнхэй байһыень энэ фестиваль элирхэйлэн харуулба.

Баба ГАНЧЕ, Бүхы Африкын залуушуулай хүдэлөөнэй (Сенегал) түлөөлэгшэ:

— Дэлхэйн залуушуул болон студентнэрэй нэгэдэлэй Софидахи жагсаал эмхитэй һайнаар, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда, мүнөө сагай дэлхэйн шухала зорилгонуудые шиидхэхын тула оролдолго хүсэлэлгэеэ нэгдхэхэ эрмэлзэлтэйгээр үнгэрөө.

Родольфо МЕКИНИ, Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн Федерациин президент:

— Бүхэдэлхэйн IX фестиваль залуушуулай, демократическа хүсэнүүдэй нэгэдэлэйнь улам ургажа байһанай гайхамшаг тодо гэршэ жэшээ болоно. Энэ фестиваль хадаа американ сэрэгшэдэй хэрзэгы шэрүүн, хархис муухай аашые бэеэрээ үзэжэ, зүдэрһэн тулиһан, баатар габьяата вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэлгын асари ехэ жагсаал болоо гэжэ баталан хэлэхэ эрхэтэй байнабди. Фестивальда хабаадагшад Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгаһаа хохидоһон араб арадуудые, мүнөө сагай колониализмын элдэб эсын аашануудта эсэргүүсэн тэмсэгшэ Африкын, Азиин, Латиин Америкын арадуудые эрид шууд дэмжэбэ.

Амгалан байдал сахин хамгаалхын түлөө тэмсэлээ улам шангадхаха гээшэ дэлхэйн залуушуулай мүнөө үеын эгээн шухала зорилго болоно.

ЛУГОВОДУУДАЙ ГАБЬЯА

Савелий Максимович Фетисов луговодоор ажаллажа эхилһээр үнишье болоогүй, дүрбэдэхи ургасаяа хуряажа байна. Тиигэбэшье ехээр оролдожо, сабшалан һайжаруулха талаар баян дүршэлтэй боложо, жэлһээ жэлдэ үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлнэ.

Савелий Максимович түрүүтэй хамта дүрбэн луговодто «Забайкалец» колхозой 223 гектар сабшалан даалгагдаа һэн. Луговодууд түрүүшүүлэй дүршэлтэй, агротехникэтэй танилсажа, жэл бүри ургаса абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ.

Нёдондо тус звено 13 гектар хүсы үбһэнэй таригдаһан газарай ногоое хоёр удаа хуряажа, гектарай 64 центнер үбһэ абаһан байха юм. Бэшэ сабшалангайнгаа га бүриһөө 18—20 центнер үбһэ һурилөө һэн.

Мүнөө жэл эдэ луговодуудай сабшалан дээрэхи ногоониинь бүри һайн. Гансахан хүсыгөө сабшажа, 800 гаран центнер эрхим шанартай үбһэ һурилөөд байна.

— Бэшэ 210 гектар сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 25 центнер үбһэ абаха байһандаа найданабди,—гэжэ луговод Фетисов сэхэ мэдүүлбэ.

Хайшан гээд, ямар аргаар эдэнэр үбһэ ногооной баян ургаса абана гээшэб?

Эндэхи луговодууд жэлэй дүрбэн сагта сабшалан дээрэ хэхэ хүдэлмэреэ наринаар бүтээнэ. Намартаа уһалууриингаа хаалта, боолтонуудые заһабарилдаг, «Беларусь» тракторaар сабшалан дээрээ наг шэбхэ зөөдэг. Үнгэрһэн намартаа тэдэнэр 1839 тонно шэбхэ зөөһэн байха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэнүүд тараагдадаг боложо байһаниинь һайшаалтай. Үнгэрэгшэ хабартаа звеногой гэшүүд 123 центнер минеральна үтэгжүүлгэ, тэрэ тоодо ашаг үрэ ехэтэй 80 центнер аммиачна селитрэ хэрэглэһэн байна. Минеральна үтэгжүүлгэ сабшалангаа уһалхынгаа урда тээ оруулна.

Хүбхэжэһэн газараа борнойлно. Хабартаа 30 га газар борнойлогдоһон, 170 гектар дисктэй лущильнигаар элдүүрилэгдэһэн байха юм.

Луговодууд хабарай һайрам алдахагүй, сабшалан дээрээ тогтоохо гэжэ оролдодог. Апрель һарада 200 гектар сабшалангаа һайрамаар ундалуулжа шадаа. Һүүлээрнь ханаабаар ерэһэн уһаар хоёрдохёо уһалжа майн хориндо дүүргээд, бүхы сабшалангаа июниин 30 хүрэтэр гурбадахяа ундалуулһан.

Ногооной ургажа байха үедэ малда гэшхүүлхэгүй гэжэ тэдэнэр оролдодог. Тиигээд ногооной эдеэгээ хүсэхэ үеэр колхозойнгоо мэргэжэлтэдтэй хаража, зүбшэжэ үзөөд, тэрэнээ хуряажа захална. Участок бүхэнөө жэл бүри ондо ондоо болзорто хуряана. Хэрбээ энэ жэлдэ ногооень эртэ сабшаһан байбал, хойто жэлдэнь тэрэнээ эгээн һүүлдэ, ногооной үрэһээ хаяһан хойно хуряадаг гуримтай.

Сабшалангай ногооной түлэг сэсэглэжэ байха үеэр үбһөө хуряажа захална. Ногоогоо морин косилкаар, гараар сабшадаг байха юм.

Энэ жэлдэ ногооной үдхэнөөр, һайнаар ургаһые хараада абажа, колхозой правлени үбһэ сабшаха үдэрэй даабари хубилгаһан байна. Хэрбээ гектарай 25 центнер ургаса үгэдэг газарай ногоо сабшахадаа сенокосилка бүхэнөөр үдэрэй 2 гектарай ногоо сабшаха нормотой.

Артелиин гэшүүд, агрономууд олон жэлэй ногооной үрэһэ суглуулха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулна. 1968 ондо олон жэлэй ногоо ургуулдаг газараа тэдэнэр үшөө 11 гектараар үргэдхэхэ хүсэлтэй.

Түсэбэй ёһоор бэлэдхэгдэһэн үбһэнэйнь центнерэй 2,4 түхэригтэ болохо зэргэтэй. Теэд сабшалангай ургаса хараад байхада, үбһэнэйнь нилээд хямда байхаар хүлеэгдэнэ.

С. БИЛЬТУЕВ,
агроном.

Мухар-Шэбэрэй аймаг.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Улаан-Үдын шэлэй завод энэ онойнгоо хахад жэлэй даабари амжалтатайгаар дүүргээ. Энэ заводто ажалай түрүүшүүл олон. Тэдэнэй нэгэн—шэл ябталагша Кристинья Федоровна Смирнова энэ зураг дээрэ харуулагдана.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАН...

Табан жэлэй түсэб болзорһоонь уридшалан дүүргэхые хүсэжэ, оһи жэлдэ эхилһэн эршэтэ ажалайнгаа охиие буурулангүй ажаллажа байһан Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшад ехэхэн амжалта туйлаба. Байгша оной хоёр кварталай туршада гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 114,6, һү—111,7, ноохо—252,2 процент дүүргээ. Адууһа малай тоо толгой олошоруулха түсэбэй дүүргэлтэ эбэртэ бодо малаар 107,7 процент, хонёор—133,1 процент болобо.

Артелиин малшадай аймаг соогоо түрүүлжэ ябаһые түс дүнгүүд харуулаа. Сэлэнгын малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлһэн ноёхонойхид партиин райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын тугта, 200 түхэриг мүнгэн шанда хүртэжэ, аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ һэн.

Ноёхон нютагай элдин талын хүхэ ногоондо адууһа малаа атарлуулан бэлшээжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхые оролдожо байһан малшад эндэ олон юм.

Зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һаажа абахын түлөө республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, шармайн ажаллажа байһан һаалишадые бултыень нэрлэхын аргагүй. Хамтын ажалда хам оролсон, түрэл колхозоо аймаг соо суурхуулдаг түрүүшүүлые нэрлэбэл: Коммунис партиин гэшүүн Дөржо Сампилов 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, гарзада оруулангүй эхэһээнь һалгааба. Мүн хонин бүриһөө 2,9 килограмм ноохо хайшалжа, абаһан уялгаяа тэрэ үлүүлэн дүүргээ. Ахалагша хонишон Пурбо Биликтуев зуһагуудые түрүүлжэ, зуун хонин бүриһөө 93,5 хурьга абаа. 15 центнер ноохо тушааха түсэбтэй энэ отарынхид аяар 19 центнер «сагаан алта» гүрэндөө худалдаа гэхэ гү, али 3 килограмм ноохо хонин бүриһөө хайшалһан байна.

Һү һаалиин улам саашань дэлбэрүүлжэ байһан һаалишад гэхэдэ: байгша оной үнгэрһэн зургаа һара соо Нина Булаева үнеэн бүриһөө 2286 литр, Цыретор Галданова—1798, Дарима Бадматарова—1524, Мария Батуева—1476, Дулмажап Бадматарова—1441 литр һү һаагаа.

Республикын түрүү малшадай жэшээгээр хүхэ ногооной шэмэтэйдэ үхэр малаа бэлшээн таргалуулжа байһан артелиин үхэршэд Жигмит, Цыренов, Даша Сангарбаев, Гурожап Доржиев, Лубсан Доржиев болон бусад ажалай жэшээ харуулнад.

Зунай сагта туйлаһан амжалтаяа үбэлдөө бэхижүүлэн, адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь уридшалан дүүргэхын түлөө эрмэлзэн ажаллажа байһан Ноёхон нютагай малшад мүнөө үедэ үбэлдөө хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл һайн шанартайгаар бэлэдхэжэ байна.

С. БИЛИКТУЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо

КОМСОМОЛОЙ ОРГАНИЗАЦИИН СЕКРЕТА[РЬ]

Мартын эхэр дулааржа, саһан хайлахан үдэрэй туршада борлон, тала дайда муугаар элдэгдэһэн арһандал соохорлошобо. Хонид наранай элшэдэ нааршаан-нааршаан, хагда ногоо шэмхэлжэ, нэгэ байрадаа хушуурнад. Бата-Мүнхэ хонидоо бэлшээридэ гаргахадаа сумаа соогоо номуудые хэдэг болоһон хадаа тэдэнээ сүлөөтэйхэнөөр ирана. Арбан класс жэл урдахана дүүргэһэншье һаа, дахин дабтахада үлүү болохогүй гэжэ бодоно. Мүнөө жэл дээдэ һургуулида ороха һанаатай.

Үдэ багаар нюдэнэй үзүүртэ годирһон харгыгаар эмээл моритой хүнэй хатаргаха харагдаба. Бата-Мүнхэ тэрэнэй үшөө холо ябахадань танижархиба. Эмээл моритоймнай залуу хонишоной эсэгэ—колхозой Галтайн бригадые даагша Дамба Цыренович Цыдыпов байгаа бшуу.

Эсэгэ хүбүүн хоёрой хөөрэлдэхэ юумэн яһала бии хаш. Дамба Цыренович бүхы хуби заяагаа колхозтойгоо, элдин тала дайдатайгаа холбоһон хадаа Бата-Мүнхынгөө арбые дүүргэжэ, нютаг дээрээ үлэхэмни гэхэдэ, досоогоо баярлашье, саашаа һурахые дурадхаа бэлэй.

— Үгы, бишни колхоздоо бага зэргэ ажаллаһуу,—гэхэдэнь арсаагүй юм. Дамба Цыренович хүбүүнэйнгээ түрэлхидтөө, аха дүүнэртээ туһалха тухай бодоһониие тухайлаа һэн. Бата-Мүнхэ—арбан үхибүүдэй нэгэниинь шуу. Хойноо хараха дүүнэр бии даа...

Номуудыень хараад хэлэнэ:

—Мүнөө эрдэм һургуули тухай бодохо болоо бэзэш. Һургаха аргатай хаямди.

Харин Бата-Мүнхэ ошожо байгаа жэлдэ колхозоо орхихо аргагүй болобо.

—Энэ жэлдэ дахин нютаг дээрээ ажаллаад гарахамни. Һураха хаана ошохо һэм,—гэжэ Бата-Мүнхэ намда хэлэнэ.—Иимэ юумын болохо тухай долоондошье зүүдэндээ үзөөгүйб...

Юун болооб гэхэдэ, тэрэ мартын дулаан үдэр эсэгэ хүбүүн хоёрой хөөрэлдэжэ һуухада, Бата-Мүнхэдэ парткомһоо хүн ерэһэн байгаа.

— Бата-Мүнхэ, шамайе үглөөдэр парткомдо ерэхэ гэнэ...

Парткомой секретарь Николай Иванович Ефимов Бата-Мүнхые колхозойнгоо комсомольско организациин секретарь болгохоор зууршалаа юм.

— Бидэнэр эндэ хөөрэлдөө, зүбшөө һэмди. Шинии кандидатурые һургуулиин директор Шираб Эрдынеевич ехэтэ дэмжэнэ. Арбан жэл соо һураһан халашни һайнаар мэдэнэ бэзэ.

— Урдань комсомолой хүдэлмэридэ ябажа үзөөгүй аад лэ. шадаха байхаяа мэдэнэгүйб, хонишоноороо ажаллаһамни дээрэ бэшэ юм гү?

— Туһалхабди...

Иигэжэ Бата-Мүнхэ колхозойнгоо комсомольско организациин секретаряар һунгагдаа һэн.

* * *

Бата-Мүнхэ хара багаһаа ажалда далаһан, үлэр һүниие мэдэнгүй хүдэлмэрилхэ ушарай гарахада залхуурдаггүй һэн. Наймадахи класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр нэгэ жэл соо малшанаар хүдэлмэрилжэ гараа юм. Тээд комсомолой ажал ямаршье хара ажалһаа хүндэ шанги байба.

Бригада бүхэндэ комсомолшуудай, залуушуулай суглаан үнгэргэгдэбэ. Комсомолшуудай хэрэг ажал тухайгаа хөөрэлдэхэдэ партийна комитедэй секретарь Николай Иванович Ефимов хабаадалсаа һэн. Тэрэ комсомольско организациин залуу секретарьта туһа хүргэлсэжэ ябаа.

...Комсомолой комитедэй ээлжээтэ зүблөөн боложо байба. Калиновка тосхоной группкомсорг Николай Ерофеевэй тусхай хэрэг харагдаа. Комитедэй гэшүүн Николай һогтуугаар клубта ерэжэ элдэбээр аашалһан байгаа бшуу. Залуу хүбүүн нүхэдэйнгөө урда зогсожо, тэдэнэй найдабари этигэмжые харюулжа шадаагүйһөө, таагүй ааша гаргаһанайнгаа түлөө эшэжэ улайшанхай.

— Бидэнэр Николайе һайн мэдэнэбди. Муу бэшээр хүдэлмэрилдэг хүн, группкомсоргоор һунгагданхай. харин заримдаа бэеэ һулаар табина. Нүхэдтөө жэшээ харуулжа ябаха хүн аад лэ...—гэжэ Бата-Мүнхэ хэлэнэ.—Яаха хээхэ болонобибди?

Суглаа наадажа, һуража, хожомынь хамта ажаллажа ябаһан аад лэ хатуу эрилтэ хэхэдэ ямар бэрхэб даа. Тээд комсомолой гэшүүн, комсомолой организациин секретарь хадаа ямаршье асуудалые һэшхэлэйчээ зүхиралтаар шиидхэхэ хэрэгтэй.

— Николайе комсомолһоо гаргаха,—гэжэ комитедэй гэшүүдэй нэгэн дурадхаба.—Группкомсорг аад лэ хулигантахадань, хүн зон комсомолшууд тухай юун гэжэ бодохоб?

Таһалга соо абяа шэмээгүй болошобо. Бата-Мүнхэ Николайда хандан:

— Ши өөрөө юун гэжэ һананаш? Хөөрэл даа.

— Би... би.. зэмэтэйб. Зэмээ, аллуунуудаа мэдэрнэб... Хойшодоо иимэ хойрог ябадал гаргахагүйб. хүписыт...

Николай Ерофеев комитедэй гэшүүнһээ, группкомсоргын тушаалһаа гаргагдаа һэн.

— Шэнэ даргамнай хатууханаар эхилбэл даа,—гэжэ Ерофеевэй нэгэ нүхэр ёгтолон хэлэбэ. Николай тэрэнэй урдаһаа ехэ сухалтайгаар хаража:

— Абяагүй болол даа. Намайе Бата-Мүнхэдэ гомдоо гэжэ һанаа гүш? Үгы. би Гончиковто заахашье гомдоногүйб. өөрөөл зэмэтэй хаямбиб.

* * *

Хони хайшалалгын хаһа Бата-Мүнхэдэ эмхидхэлэй хүдэлмэриинь түрүүшын ехэ шалгалта болобо.

— Маанадта комсомолшуудай, залуушуулай туһалалсаагүй хада хонидоо саг соогоо хайшалжа үрдихагүйбди,—гэжэ комсомолойнгоо секретарьта колхозой түрүүлэгшэ Цырен Семенович Семенов хэлээ һэн.

Бата-Мүнхэ колхозой бүхы табан бригадаар ябажа, залуу хонишодоор, механизаторнуудтай уулзаһанайнгаа һүүлдэ комитедэй заседани зарлаба. Тэрэ заседани дээрэ хони хайшалалгые комсомолшуудай хиналтада абаха, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа юм. Комсомолшуудай хамтын суглаан дээрэ энэ шиидхэбэри нэгэн дуутаар баталагдажа, бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилээ һэн.

Колхозой правлени. партийна комитет хони хайшалалга дээрэ социалис мүрысөөнэй гурим баталжа, үнэтэй хэлэн шан хараалһан байна. Шангуудай дунда—нэгэ телекомбайн, телевизорнууд... Мүрысөөншье эхилбэ даа. Удангүй Галтайн хони хайшалагшадай дунда Дашима Цыбановагай алдар соло суурхаба. Дашима үдэртөө дунда зэргээр 90 хони хайшална.

— Үнэхөөрөө юм гү, үгы гү?—гэлдэжэ хүнүүд һонирхоно.

— Ошожо өөһэдөө харахадатнай болохо,—гэжэ Бата-Мүнхэ харюудань энеэбхилнэ.

Галтайда хони хайшалагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ дүрмэлтэй үнинэй хонишод олоор хабаадаа.

— Залуушуул хаана хүрэхэб дөө,—гэжэ заримшуул залуушуулые хайрлаха, халаглаха.

Комсомолой комитет социалис мүрысөө шадамараар хүтэлбэрилжэ шадаа. Мүрысөөнэй дүнгүүд үдэр бүри гаргагдажа, тэрэ дары бри[гада] бүхэндэ соносхогдодог бай[гаа].

Социалис мүрысөөнэй [...] бригадануудай комсомолой [...] цинууд сооһоо галтайнхи[д] түрүү һуурида гараа бшу[у]. Хайшалагшадай түс бүри[һөө] сөөндэ түрүү һуури Даши[ма Цыба]нова эзэлээ. Хоёрдохи һуу[ри ...] шанай хонишон, таби наһа[тай ...]ма Зандраева гараа бшуу.

— Намда ямар гомдо[л ...] залуушуулнай ургажа ябаха[...] лэ ехэл баяртайгнаб,—гэжэ[...] Зандраева хэлээ һэн.

Гурбадахи, дүрбэдэхи һ[уури...]дые группкомсорг Тамара Фу[...]та Абидуева хоёр эзэлһэн [...] нүхэднай бултадаа телеви[зор] хүртөө бшуу.

...—Комсомолшуудн[ай ...] ажаллана даа.—гэжэ колхо[зой ...] оруулагшэ нүхэр Семенов [...] Мүнөө үбһэндэ залуушуул [...]тэйгээр хабаадалсана. Кал[...] Дээдэ-Сутайда үбһэндэ данд[...] шуул тоонгой ябана...

Набшаһата тэжээл бэлэдх[элгэдэ за]луушуулнай баһа шалгарав[...]тайда группкомсорг Тамара [...] набшаһата тэжээл бэлдэлгэ[дэ за]шуулые илангаяа олоор хаба[адуулна] —гэжэ парткомой секрета[рь] Ефимов нэмэнэ.

* * *

Минии Хушуун-Үзүүртэ [...] бүгшэм халуун үдэр байгаа [...]та-Мүнхэ Гончиков хээрэһээ [...]до ерэнхэй, тэжээл бэлдэлгы[н ...]тэ мэдээсэл уншажа һууба[...]

— Бидэнэр бүхы ажал хү[...] Ленинэй комсомолой 50 жэ[лэй ой] хүндэлэлдэ зорюулнабди,—г[эжэ Бата-] Мүнхэ хөөрэнэ.—Хэхэ юум[эн ...] Залуушуулай ажал хүд[...] амаралтые зүбөөр эмхидхэхэ [...]нууд амар заяа үзүүлнэгүй[...]

— Бата-Мүнхэ, шамайе [...]до урина,—гэһэн абяан нүхэ[...]га сооһоо соностобо.

— Үглөөдэр райкомой бюр[о...]хэ гэбэ,—гэжэ Бата-Мүнхэ [...]

Хэдэ хоноһон хойно В[ЛКСМ-эй] Мухар-Шэбэрэй райкомой б[юро Ба]та-Мүнхэ Гончиковто Коммуни[с пар]тиин гэшүүндэ кандидаар [...] тула һайшаал үгөө гэжэ [...] һэм. Үшөө хэдэ хоноһон хойн[о ...]мя Ленинэй колхозой комсом[олой ор]ганизациин секретарь парти[ин гэ]шүүндэ кандидадаар абтаба[...]

Иигэжэ залуу коммунис[т Бата-] Мүнхэ Гончиков ажабайдала[й ...] харгы бэдэрэнгүй ябана.

К. ИЛ[...]
манай [...]

ЭРТЫН СИЛОС ШЭМЭ ЕХЭТЭЙ

Мяха, һү болон мал ажалай бусад продуктнуудые элбэг ехээр абахын түлөө тэмсэхэ гээшэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шухала зорилго болоно. Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада ажахы бүхэндэ элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл байха ёһотой. Илангаяа силос ехэ удха шанартай.

Шэмэтэ тэжээл гансахан үбэлэй сагташье бэшэ, мүн зунайшье сагта үнеэдэй эрхим тэжээл болоно гэжэ манай эндэхи һаалишад ойлгонхой. Гадна ороһоной үлөөдэһэндэ турнепс, куузику гү, али брюквэ холижо дараһан силосээр жэлэй дүрбэн сагта шахуу совхозойнгоо 20 гара мянган гахай тэжээнэбди. Энэ ажал урагшатайгаар ябуулхын тула олон болзорто силос даража болохо хэдэн ондоо ургамал тариха хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Силосэй үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ, урэһыень суглуулжа абаха хүдэлмэри 1967 онһоо манай совхоздо хэгдэжэ захалһан байна. Мүнөө үедэ донник гэжэ олон жэлэй ногоон 788 гектар дээрэ тариганхай. 325 гектарынь дүрбэдэхи отделенидэ, бэшэниинь—долоодохидо. Отделени бүхэндэ олон жэлэй ногооной урэһэтэй байхын тула зуу-зуун гектар орхигдоод, бэшыень силосто июлиин арбанһаа хуряажа эхилээбди.

Заримашуул бодоходоо, ногоон тэжээлэй ехэ гарахын тулада ургамалай саашадаа ургахаяа болиходонь хуряажа эхилхэдэ зохид гэжэ тоолодог. Харин бидэнэр донингой һая гол хадхажа байха үедэ хадажа, силос болгон даража захалнабди. Энээниие буруушааха нэгэшье хүниие манай совхоздо олохогүйт. Юундэб гэхэдэ, июлиин арбаадаар талын үбһэ ногоон тракторай косилкаар сабшахаар болоодүй, таряанда ороха хаһа бүришье холо байдаг. Ушар тиимэһээ гансата силос бэлэдхэлгэдэ техникэ олоор гаргажа, богонихон болзор соо олон жэлэйнгээ ногоое шэмэтэ тэжээл болгожо абаха аргатай бологдоно.

Ургамалай эгээл гол хадхажа байха үедэнь хуряагаад, тэрээгээрээ эртын силос дарахада шанар һайнтай тэжээл болодог юм. Донингые гол хадхажа байха үедэнь силослэхэдэ протеиниинь 16,8 процент болодог, харин тэрэниие июлиин хуушаар, сэсэглэжэ байхадань хуряахада протеиниинь 14,5 процент байдаг. Энэ болзор соо кислотань 2 процентһээ 1,7 хүрэтэрөө доошолдог. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, доннигой үндэр ургаса абахын тула гектар бүхэниинь агротехникын ёһоор элдүүрилэгдэнэ, мүн наг шэбхээр хүсэд утэгжүүлэгдээ һэн.

Һайн ургаса абахые абаад муугаар хадагалаа хадаа, тэрэнээ гутааха, тэжээлэй зүйлнүүдыень гээхэ жэшээтэй. Эгээл тиимэһээ шэмэтэ силос дараха технологи, ажалай эмхидхэл нарин нягтаар түсэблэгдэжэ, июлиин эхеэр дирекциин заседани дээрэ баталагдаа.

Донник тариһан хоёр отделенидэ 7—7 комбайн гаргагдажа, бүхыдөө 18 трактор, 26 автомашина гансата хабаадаһанай ашаар түрүүшын арбан хоногой туршада Фофоновско отделенидэ—700 тонный, Бузанада—600 тонный траншейнүүд шэмэтэ тэжээлээр дүүргэгдээ һэн. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ асуудалаар Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхидой хандалга бэшэгтэй танилсаһан эдэ хоёр отряд мүнөө үедэ хоорондоо социалис ёһоор мүрысэн, 2-дохи. 3-дахи отделенинүүдтэ эртын силос бэлдэнэ. Һүүлэй мэдээгээр совхознай 3 мянга гаран тонно шэмэтэ тэжээл бэлдээ.

Силосэй ургамалнуудые хуряалгада хабаадаһан хүдэлмэришэдэй ажалай түлбэри, тэдэниие материальна урмашуулха гурим нарин наар баримталагдана.

Т. ДУБКОВА,
Кабанскын аймагай Шергинскэ совхозой ахалагша агроном.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кабанскын совхозой дүрбэдэхи отделениин Фофоновско фермын дэргэдэ силос бэлэдхэхэ хүдэлмэриин үе хар[уу]лагдана.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

ХҮДӨӨГЭЙ зураглалнууд

I. АЖАЛАЙ ХАЛУУН АМИСХАА[Л]

Огторгойдо нэгэшье үүлэн харагданагүй. Наран галзууршаһан юумэдэл, газар дайдые шаражал мэдэнэ. Залхуу хүнэй һүүдэртэ хэбтээд лэ хүйтэн уһа гудамхимаар аяма халуун үдэр байгаа.

Бэшүүрэй «Дружба» колхозой гол буусада хүнүүдшье үгы шахуу. Халуудажа зобошоһон бидэнэй правленидэ ороходо, маниие угтаһан парткомой секретарь Иван Фирсович Истомин энеэбхилээд:

— Эндэмнай халуун үдэр, халуун хаһа болоод байна. Колхозой гэшүүд, багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, правлениин хүдэлмэрилэгшэд—хүгшэн залуугүй барандаа үбһэндэ гаранхай. Хэрбээ үбһэ хуряалгаар һонирхоо һаатнай, тантай би ошолдохоб.

Колхозой гол буусаһаа баруун урагшаа, хүйтэн уһатай горхоной хоёр эрьеэр сабшалан холоһоо ногоорон харагдана.

Энээгүүр намартаа ябабалтнай хэдэ мянгаад адуу мал бүлэг бүлэгөөрөө бэлшэжэ ябаха. Харин урдань малнуудай бэлшэжэ ябаһан газарта мүнөө сомоо, бухалнууд аржына, трактор, машинын хүнхинөөн, хүн зоной хүлгөөтэ ажалай дүнгинөөн соностоно.

«Дружба» колхоз гол түлэб мал ажал эрхилдэг, республикын томо ажахынуудай нэгэн юм. Хэдэн арбаад мянган малые һайнаар эдеэлүүлжэ ондо оруулха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Тиимэһээ тэжээл бэлэдхэлгэдэ илангаяа ехээр анхарал хандуулагдана.

1500 гектар сабшалангһаа 15 000 центнер үбһэ хуряахаар колхоз хараална. Мүнөө жэлдэ бороо хуратайшье байгаа. Тиигэбэшье колхозой луговодуудай сабшалангаа һайнаар уһалһанай ашаар, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулһанай ашаар лэ иимэ һайн үбһэн ургуулагдаа.

— Үбһэ хуряаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэл байхабди,—гэжэ Иван Фирсович хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлнэ.

Колхоз 5 отделенитэй. Отделени бүхэн бригада болоно. Хоёрдохи отделениие Улзы Ванданов толгойлно. Эндэхи бригада гурбан звено боложо таһаранхай.

Манай дүтэлжэ ябааша комсомол-залуушуулай звено юм. Хойноньхонишод ажаллана. Урдань оньһожоруулагдаһан тусхай звено үбһэ хуряана.

Үбһэ хуряалгада колхозой залуушуул болон комсомолшууд ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Энэ бригадын залуушуулай звеное коммунист Бимба Дашиевич Арьяев хэдэн жэл хүтэлбэрилнэ.

Набтаршаг бэетэй, эреэн самсатай, дэрһэн малгайтай залуушаг хүнтэй бидэниие Иван Фирсович танилсуулба.

Звеногой участок дээрэ үбһэ сомолгон түлэг дундаа ябажа байба. Залуу хүбүүд, басагад бухал табина, тармана, бүри багашуул бухал шэрэжэ ярана, наһажаал зониинь сомоодо үбһэ хаяна. Барандаа ехэл туха сүлөөгүй. Халуун нараншье, үглөө, үдэшэндөө боргооһо батаганааншье ажалыень һаатуулнагүй.

Хүдөө нютагта түрэжэ, багаһаань эхэ, эсэгэдээ туһалжа һураһан үхибүүд ажалда дуратайгаар, ажалша бэрхээр үдөө.

— Залуушуулнай һайнаар хүдэлнэ. Энэ комсомол Арьяев Цыбик шударгы һайнаар үбһэ сабшана, бухал табина,—гээд томошог бэетэй хүбүүнтэй маниие Бимба Дашиевич танилсуулба.—Үдэртөө 30 соткын орондо 70—75 сотко үбһэ сабшана.

Иимэшүү бэрхэ залуушуул эндэ олон юм. Эдэ звеногойхид мүнөө 60 гектар сабшаад, 600 центнер үбһэ хуряагаад байна.

Нёдондо Арьяевай звеногойхид түрүү һуури эзэлжэ, гектар бүриһөө 10 центнер үбһэ хуряаһан, республикын газетэнүүдтэ магтуулһан юм.

— Ажалайнгаа шанарта анхаралаа ехээр хандуулагты, иимэ бирагүйгөөр сабшажа яашье болохогүй. Үмсынгөө үбһэ иимээр сабшахагүйл байгаат,—гэжэ звеное даагшые Иван Фирсович зэмэлнэ.

— Газарнай ехэ дэгнүүлтэй, тэгшэ бэшэ аад, гар хажуураар сабшанабди,—гэжэ нүгөөдэнь харюусана.

Үнэхөөрөөшье энэ звенодо тиимэ жэгдэ бэшэ сабшалан үгтэһэн байгаа. Тиимэһээ хуряалгынгаа хүдэлмэри машина, техникэ огто хэрэглэнгүйгөөр ябуулна. Тэгшэ һайн газарта оньһожоруулагдаһан звено ажаллана.

Үндэр һүриин хажууда сомоошод ехэ тухагүй, бухалнуудые нэгэ-хоёр асалаад лэ өөдэнь гаргажа байна. Хараһаар байтар сомоо үндынэ.

Үнинэй луговод, коммунист Ефим Николаевич Поздняков сомоое оройлно. Балсан Цоктоев Ефим Поздняков хоёр 254 гектар сабшалантай, бүри үбэлһөө хойшо сабшаландаа наг шэбхэ гаргаа, мүльһэ хүргөө, һүүлээрнь минеральна үтэгжүүлгэ элбэгээр оруулаа. Тиигэжэ эндэһээ гектарай 15 центнер үбһэ абахаар хараална. Нёдондо гектарһаа 12 центнер үбһэ абаһан юм.

— Ефим Николаевич, үбһэмнай ямараар абтажа байна гээшэб?—гэжэ үбгэн луговодто парторг хандаба.

— Бараг һайн лэ даа. Бороо хура ородоггүй һаань ажалнай бүри урагшатай ябаха бэлэй.

Ефим Николаевич залуушуулда зүбшэл заабари үгэжэ, ехэ туһа хүргэнэ.

Ниитынгээ малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ һурагшад өөһэдынгөө хубитые оруулжа байна. Саашадаа бүри эршэтэйгээр ажаллажа, түсэб даабаряа болзорһоо урид дүүргэхэ байһандань этигэмээр.

«Тарай бууса» гэһэн газарта Бимбажаб Эрдынеевич Намсараевай оньһожоруулагдаһан звено ажаллана.

Эндэмнай тад ондоо. Нэгэшье морин харагданагүй, хүнүүдшье үсөөн, бухалнуудшье жэрынэгүй. Элдэб янзын тракторнууд уухилан-аахилан иишэ тиишээ ехэл яаралтайгаар һүндэлнэ.

Үбһэ сабшаха, тармаха, шэрэхэ, сомохо хүдэлмэри барандаа оньһожоруулагданхай. Сомоо дээрэ хоёр оройлогшод харагдана. Тракторнуудай түлхижэ асарһан бухалнуудые сомодог машина нэгэн доро һабардажа абаад, сомоо дээрэ аалиханаар табижархина. Энэнь нэгэл минутын хэрэг. Оройлогшод табигдаһан үбһые наринаар ябталан заһана.

— Сомодог машина гээшэ ехэл гоё юумэ байна даа. Хэды сомоошодые һэльбэнэ гээшэб. Урдань үдэртөө 1—2 сомоогой табигдадаг байгаа һаа, энэшни хэдэн сомоо бодхоожорхинол,—гэжэ луговод Балсан Цоктоев гайхана. — Юрэдөө машина, техникэ гээшэмнай үбһэ хуряаха ажалые ехээр хүнгэрүүлээ, богонихон болзорто үбһэеэ хуряаха арга олгоо.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ, илангаяа үбһэ хуряалгада, ажалай технологи сахиха гээшэ тон шухала. Үбһэеэ һайн үедэ сабшажа абахаһаа гадна, саг дээрэнь тармаха, бухаллаха, сомохо хэрэгтэй. Сабшагдаһан үбһэн үни хэбтэжэ, буруугаар хатаагдабал, үнэтэй бодосуудаа ехээр гээдэг. Тиимэһээ хуряалга дээрэ ажалынь үргэлжэлөө оньһожоруулагданхай.

Энэ звеногойхид 900 центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй. Мүнөө адагынь 1200 центнер абахабди гэжэ эдэнэр мэдүүлнэ. Оньһожоруулагдаһан звеногойхид абаһан уялгаяа бэелүүлэн, 78 гектар сабшаад, 880 центнер үбһэ хуряагаад байна. Үбһэ абаха түсэбөө дүүргэхэ дүтэлөө.

Үбһэ тэжээлээ богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряажа абахые уряалжа республикын ажахынуудта Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхидой хандаһанай һүүлээр колхозой бригада, звенонуудай хоорондо социалис мүрысөөн дэлгэрбэ.

Социалис мүрысөөнэй ябасые колхозой партком, правлени, комсомолой организаци хинан шалгажа. таба хоноод лэ ажалай дүн гаргана.

Илаһан гурбан звенодо дамжуулгын улаан вымпел барюулагдаад, колхозой Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнэ. Мүн нэгэ эрье хонин, звеное даагшада 10 түхэриг шан барюулагдана.

Мүнөө «Дружба» колхоз 1500 гектар сабшалангайнгаа 1250 гектарые сабшаад, 11860 центнер һайн шанартай үбһэ хуряагаад байна.

— Сэлмэг үдэрнүүдэй тогтобол, һаяын хэдэн үдэртэ үбһэ хуряалгаяа сүм дүүргэхэ хүсэлтэйбди,—гэжэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Истомин хөөрэнэ. — Һаяхан һүүлшын табан үдэрэй ажалай дүн гаргагдаа.

Отделенинүүдэй дунда 3-дахи отделени (эрхилэгшэнь Богидаев)—нэгэдэхи. хоёрдохи отделени (эрхилэгшэнь Ванданов)—гурбадахи һуурида гараа.

Колхозой звенонууд сооһоо Георгий Васильевич Ивановой даадаг звено түрүү һуури эзэлээ. Аяар июлиин 28-да энэ звеногойхид 54 гектар сабшажа, 500 цент[нер үбһэ] хуряаһан байна. Мүнөө түсэ[бөө] дуур үбһэ хуряана.

Бимба Дашиевич Арьяевай залуушуулай звено гурбадах[и һуури] эзэлбэ.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгы[н үедэ] үбһэшэдэй ажаһуудалай, со[е...]турын, худалдаа наймаанай, [ме]дицинскэ талаар хангалга [...] эмхидхэхэ хэмжээнүүд хара[агдан]хай. Ара-Хэрээтын сельпогой [хүдэл]мэрилэгшэд нүүдэл наймаа [...]гэлжэ эмхидхэнэ. Үбһэшэд [...] хэрэгтэй зүйлнүүдээ ажал[...] худалдан абаха аргатай бол[оно].

Үбһэшэдтэ саг үргэлжэ [...] журналнууд абаашагдана. Т[...] тэдэнэр орон дотор, хилын с[...]ложо байһан һонинуудтай [...]жа байдаг. Гадна дайшалхы [...]даһануул гаргагдаа. Тэндэ т[...]нууд тухай бэшэгдэнэ, ажа[...] гаргагдана.

Үбһэ хуряалгын үедэ нии[тэ] гууламжын хүдэлмэри һайн[...]лагдана. Агитаторнууд звено[...]дэ томилогдонхой. Элидхэл, [...]дөөнүүдые тэдэнэр үнгэргэнэ[...]эй ЦК-гай апрелиин Пленум[...]риалнуудаар хэдэн хөөрэлд[...]гэргэдэһэн байна.

Сэлэнгын аймагай Тельм[анэй нэ]рэмжэтэ колхозой уряае [...] «Дружба» колхозой гэшүүд [...]гэз адуу малда хүсэд дүүрэ[...] үбһэ тэжээл хуряажа абах[...] хүсэ шадалаа гамнангүй [...] байна.

А. БАДА[...]

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

АЖАЛ ХЭРЭГЭЙ АМЖАЛТА—КАДРНУУДАИ БЭЛЭДХЭЛЬЭЭ

«Сельскэ, поселково Советүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай» пар[тии]н ЦК-гай тогтоолой үндэһөөр за[х]ираанай, эмхидхэлэй хүдэлмэри [..]наар ябуулхын тула нютагай Со[вед]үүд хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүү эр[х]эй, ехэ арга боломжотой болон[..] гээшэ. Нютагай ажахын, соёл [ку]льтурын саашанхи хүгжэлтэ хан[га]ха талаар Советүүдэй үүргэ, ха[рю]усалга нилээд дээшэлээ. Шэнэ зо[хи]еэ, эрилтын ёһоор нютагай заса[га]й зургаануудай хүдэлмэриин онол [..], удха, түхэл маяг эрид һайжар[уул]ха ёһотой гэжэ парти, правитель[ст]вын тогтоолнууд соо онсолон тэм[дэ]глэгдэнэ. Советүүдэй ябуулгаяа [..] эдэбхитэй, үрэтэй болгохо хэ[рэгт]э кадрнуудайнь хүсэлэн орол[д]олго, дүршэл шадабари ехэ удха[т]айтай.

Гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүү[лэ]гшэнэрээр, секретарьнуудаар бэ[лэ]дхэл һайнтай хүнүүдые дэбжүүлхэ, [тэ]дэнэрэй һуралсал эмхидхэхэ тодор[хой] хэмжээнүүд абтажа байна. [Ма]рксистско-ленинскэ үзэл сурта[ал]аар болбосорон батажаһан, ажал хэ[рэг]рээ мэргэжэһэн совет зургаануу[дай] хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүл[хэ]н, бэлдэхын тула областьнууд хоорондын, республиканска саг үргэлжын курсанууд нээгдэнхэй. Эрхүү городтохи областьнууд хоорондын курсада манай республикын аймагай, районно Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй олонхи түрүүлэгшэнэр һуража ерээ.

Республикымнай аймагуудай ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, партиин райкомууд нютагай Советүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм һуралсал дээшэлүүлхын тула халуун оролдолго гаргана. Бүхы аймагуудта совет зургаануудай эдэбхитэдэй хоёр жэлэй һургуулинууд нээгдээ. Сомоной, сельскэ, поселково Советүүдэй түйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр болон секретарьнууд, аймагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй таһагуудые даагшад тэндэ һурана. Совет байгуулалтын асуудалнууд, арадай ажахын, соёл культурын болон бусад эмхи зургаануудые хүтэлбэрилхэ дүршэл шудалалга хоёр жэлэй туршада үзэхэ программын гол хубинь болоно. Һургуулинуудай хэшээлнүүдые үнгэргэлтэдэ, лекцинүүдые уншалгада партиин райкомой секретарьнар, аймагай Советэй гүйсэдкомой захиргаанай зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаададаг байна.

Совет байгуулалтын асуудал шудалха зуураа, тэндэ һурагшад хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэлтэй гүнзэгыгөөр танилсахын тула һайн хүдэлдэг али нэгэн сельскэ, сомоной Советдэ ошожо, хэшээлнүүдээ үнгэргэдэг заншалтай. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын, Сэлэнгын аймагуудай сельсоветүүдэй түйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, секретарьнар Загарайн аймагай Элхиин сельскэ Советдэ ерэжэ, гүйсэдхэхэ комитедэйнь, саг үргэлжын комиссинуудайнь хүдэлмэритэй дэлгэрэнгыгөөр танилсаһан, тэндэхи депутадуудтай уулзажа, нүхэр ёһоной хөөрэлдөө хэһэн байна. Элхиин сельскэ Совет республика дотороо нютагай түрүү Советүүдэй нэгэн юм. Үнгэрөөшэ жэлэй III квартала БурАССР-эй Министрнүүдэй Советэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байгаа.

Бэшүүрэй аймагай Советүүдэй хүдэлмэрилэгшэд һаяшаг тэндэхи Бага-Куналейн сельсоведээр ябажа, гүйсэдхэхэ комитедэйнь хүдэлмэритэй танилсаа, сельсоведэй ажал хэрэг тухай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Марковагай һонирхолтой лекци шагнаа. Май соо Түнхэнэй аймагай нютагай Советүүдэй хүдэлмэрилэгшэд Эрхүүгэй областиин Хомутовско сельсоведэй ажал ябуулгатай танилсажа ерээ һэн.

Совет хүдэлмэрилэгшэдэй һургуулинуудай һуралсалай түрүүшын жэл Кабанскда, Хоридо, Хяагтада, Мухар-Шэбэртэ эмхитэй һайнаар үнгэрөө. Мухар-Шэбэрэй аймсоведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи һургуулида бүхы сомсельсоведүүдэй түрүүлэгшэнэр, секретарьнууд, аймсоведэй гүйсэдкомой таһагуудые даагшад, гүйсэдкомой бусад харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд бултадаа эдэбхитэйгээр хабаадажа, нэгэдэхи жэлэй программа һайн дүнтэйгөөр дүүргэээ.

Тус һургуулиин хэшээл һарадаа нэгэ дахин, тогтоогдомол үдэртөө болодог байһан. Партиин райкомой секретарьнар нүхэд Малыгин, Нимаев, Унагаев, аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Цыбиков, секретарь нүхэр Щепина гэгшэд һургуулиин хэшээл илангаяа эдэбхитэйгээр үнгэргэлсэдэг, олон һонирхолтой лекцинүүдые уншадаг байгаа. Һуралсалай түрүүшын жэлэй түгэсхэлэй хэшээл июнь һарада болоо. Тэрэнь ганса Мухар-Шэбэрэйнгээ аймаг соо бэшэ, бүхы республика дотор түрүү гүүлэжэ суурхадаг Хонхолын сельскэ Советэй дэргэдэ үнгэргэгдөө. «Улад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын талаар сельскэ Советүүдэй дүүргэхэ зорилгонууд», «Арадай гэгээрэлэй эмхинүүдые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ нютагай засагай зургаануудай бэелүүлхэ үүргэ» гэһэн темэнүүд зүбшэгдөө.

Хэшээлэй эхилхэһээ урид һургуулиин һурагшад Хонхолын, Никольск тосхонуудай һургуулинуудаар, клуб, библиотекэнүүдээр, магазинуудаар ябажа хараа, тэндэхи хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө. Табигдаһан темэнүүдээр лекци шагнаһанай удаа Советүүдэй хүдэлмэри эмхидхэхэ асуудалда нилээд анхаралаа хандуулаа. Сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Митрофанов хүн зоной соёл культурын, ажабайдалай хэрэглэмжэ хангаха хэрэгые сельсоведэй талаһаа хайшан гэжэ хүтэлбэрилдэг, ямар хүдэлмэри эмхидхэдэг тухайгаа суглараашадта хэлэжэ үгөө. Саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэри тухай депутат нүхэд Зименков, Козлов, Рычков, Медведев, Безбородова болон бусад дэлгэрэнгы мэдээсэл хээд, һурагшад өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудаа хэлэһэн байна.

Совет хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм мэдэсээ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ ондоо арга олон бээ. Аймагай Советүүдэй гүйсэдкомуудаар, республикымнай хүтэлбэрилхы зургаануудаар эмхидхэгдэдэг семинар, зүблөөнүүд нютагай Советүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэ туһатай байдагынь мэдээжэ. Сомоной, сельскэ, поселково Советүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха онол аргануудта зорюулагдаһан республиканска семинар үнгэрөөшэ жэлэй һүүл багта зарлагдаа һэн. Тэндэ Буряад ороной бүхы нютагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр хабаадаа. Тус семинар дээрэ партиин обкомой секретарьнар, бюрогой гэшүүд, Верховно Советэй Президиумэй, Министрнүүдэй Советэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд гүнзэгы удхатай, һонирхолтой лекци, элидхэлнүүдые уншаа һэн. Энэ семинар засагай эхин шатын зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэхэн туһатай һургуули болоһон байна. Байгша ондо Улаан-Үдэ хотодо городуудай, районуудай, аймагуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдэй юрэнхы таһагуудые даагшанарай семинар татагдажа, гүйсэдкомой таһагуудай хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха, ажалшадай мэдүүлгэ, гомдолнуудта анхаралтайгаар хандаха тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо, тодорхой дурадхалнууд һайшаагдаа.

Олонхи аймагуудай Советэй гүйсэдкомууд нютагай Советүүдэй хүдэлмэриин али нэгэн тодорхой асуудалаар үе үе семинар зүблөөнүүдые үнгэргэжэ, совет хүдэлмэрилэгшэдтэ тодорхой туһаламжа үзүүлдэг юм. Иигэжэ сомсельсоведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, депутадуудай эрдэм шадабари дээшэлүүлхэ оролдолгын гаргагдадаг газарта Советүүдэй хүдэлмэри муу бэшээр ябадаг. Гэбэшье нютагай засагай зургаануудай ябуулга улам һайжаруулхын тула хүдэлмэрилэгшэдынь хэрэг ажалаа һайса мэдэхэ, олоной эдэбхи үүсхэжэ шадаха хабатай байха ёһотой. Тиимэһээ тэдэнэр эрдэм мэдэсээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, шадабари мэргэжэлээ нарижуулха зэргэтэй.

Н. ЦОКТОЕВ,
БурАССР-эй Министрнүүдэй Советэй эмхидхэлэй-инструкторско таһагай ахалагша инспектор.

ТҮРҮҮ СЕЛЬСОВЕДҮҮДТЭ— УЛААН ТУГ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ба Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком ажалшадай депутадуудай сельскэ, сомоной болон поселково Советүүдэй 1968 оной хоёрдохи кварталай социалис мүрысөөнэй дүн гаргаба.

1968 оной хоёрдохи кварталда сельскэ, сомоной ба поселково Советүүдэй социалис мүрысөөндэ эрхим һайн амжалта туйлаһанайнь түлөө Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын сельскэ Советдэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй дамжуулгын Улаан туг 275 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар, тэрэ тоодо гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Митрофановта—60 түхэриг, гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь нүхэр Тихоновада—40 түхэриг шан үгэхэ;

175 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан Захааминай аймагай Холтосоной поселково Советдэ, тэрэ тоодо гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Машуковада—45 түхэриг, гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь нүхэр Сумбаевада—25 түхэриг шан үгэхэ;

125 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шан Баргажанай аймагай Гааргын сомоной Советдэ, тэрэ тоодо гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Доржиевта—35 түхэриг, гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь нүхэр Мункоевада—20 түхэриг шан үгэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

1968 оной хоёрдохи кварталда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлаһан сельскэ Советүүдэй хүдэлмэрие тэмдэглэнгүй гарахын аргагүй. Зэдын аймагай Дээдэ-Торийн сельскэ Совет, Бэшүүрэй аймагай Дээдэ-Мангиртын сельскэ Совет, Хориин аймагай Хориин сельскэ Совет, Ахын аймагай Ахын сельскэ Совет, Прибайкалиин аймагай Итанцын сельскэ Совет, Загарайн аймагай Шэнэ-Элхиин сельскэ Совет, Улаан-Үдын аймагай Ивалгын сельскэ Совет, Хяагтын аймагай Хяагтын адагай сельскэ Совет, Сэлэнгын аймагай Ноёхоной сельскэ Совет, Түнхэнэй аймагай Жэмһэгэй сельскэ Совет, Кабанскын аймагай Твороговско сельскэ Совет муу бэшэ амжалтануудые туйлаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Эдэнэр маанадые хангана

ХААНАШЬЕ ҺАЙНААР ХҮДЭЛДЭГ

Нүхэр Рыбакова юрын наймаашанаар хүдэлжэ эхилхэһээ ажалдаа нягта һаринаар хандадаг, юумэ ойлгохо, шудалхадаа һүбэлгэн бэрхэ байһанаа харуулаа һэн. [Са]вхозрабкоопой пекарнида булка, халааша бариха шадабаритай хүн дуталдаба. Хүдэлөөд үзыт гэжэ Анна Федоровнае гуйбад. Жэл [ду]тууйтайхан хүдэлхэ зуураа, нүхэр Рыбакова пекарниин мэргэжэл шудалхаһаа гадна, тэрэ хэрэгтэ ондоо хүниие һургаад, пекарниие даагшаар дэбжүүлэгдээ һэн. Тиихэ [ү]еэрондонь «Комсомольский» совхозой гүүртэ, фермэнүүд дээгүүр хүдэл наймаан тулюур гэлсүүлдэг, хүдэлмэришэдэй гомдол совхозрабкоопой хүтэлбэрилэгшэдэй [т]ухаа зобоодог байба. Автолавкын наймаашан боложо ороһон хүнүүд [...] тогтодоггүй байгаа. Совхоз[раб]коопойхид үнөөхил Анна Федоровнадаа, «иигээд байхада, яалхаб юм» гэжэ тойруушагаар [хан]даба.

— Автолавкада орожо хүдэлэхэ гэхээ һанаа гүт?—гэжэ угтуулан асуугаа һэн...

Нүхэр Рыбакова удангүй автолавкын наймаашан боложо, Хэндэ, [Та]лнибын тала дайдаар, хүбшын [з]амуудаар тараһан гүүртэ, фермэнүүдтэ хүйтэниие хүйтэн, халууниие халуун гэнгүй ябажа, малшадай эрилтэ шадаал һаа һайнаар, саг соонь хангахые оролдоо. Наймаа гүйлгэхэ түсэбөө һара, квартал бүри нэгэ хахад, хоёр дахин дүүргэдэг һэн.

Совхозой һү һаалиин эгээн томо фермэ Эрье гэжэ газарта тогтоод, тэндэ малшад олоороо хүдэлдэг болобо, бүхэли һуурин айлнууд түбхинэбэ. Эд бараанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха тусгаар магазин нээхээр болобо. Задагай байдалтай шэнэ газарта хэн ошожо хүдэлэлтэйб? Баһал Анна Федоровнада хандаба.

Өөрын дураар ажал шэлэжэ һураагүй, эльгээһэн лэ газартань ошожо хүдэлдэг нүхэр Рыбакова шэнэ магазин тохонижуулжа эхилээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо жэл тухай боложо байна.

«Манай Аня» гээд Эрьеын фермын һаалишад, малшад наймаашан тухайдаа урин зохидоор хөөрэлдэдэг. Зоной найдалые юунһээшье үнэтэйдэ сэгнэдэг нүхэр Рыбакова бүхы хүсэ шадабаряа ажалшадай аша туһада зорюулна.

Наймаашадай һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтан, Анна Федоровна 7 һарынгаа түсэб бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргэээ. Наймаанай эрьесэ хэхэ, пайн мүнгэ суглуулха, шэнэ гэшүүдые эд хэрэглэшэдэй холбоондо хамжуулха жэлэйнгээ даабари 10 хоног урид дүүргэхэ шэнэ уялга абаа. Тэрэнээ сохом бэелүүлхэ байха.

В. БАЙБОРОДИН.
Яруунын аймаг.

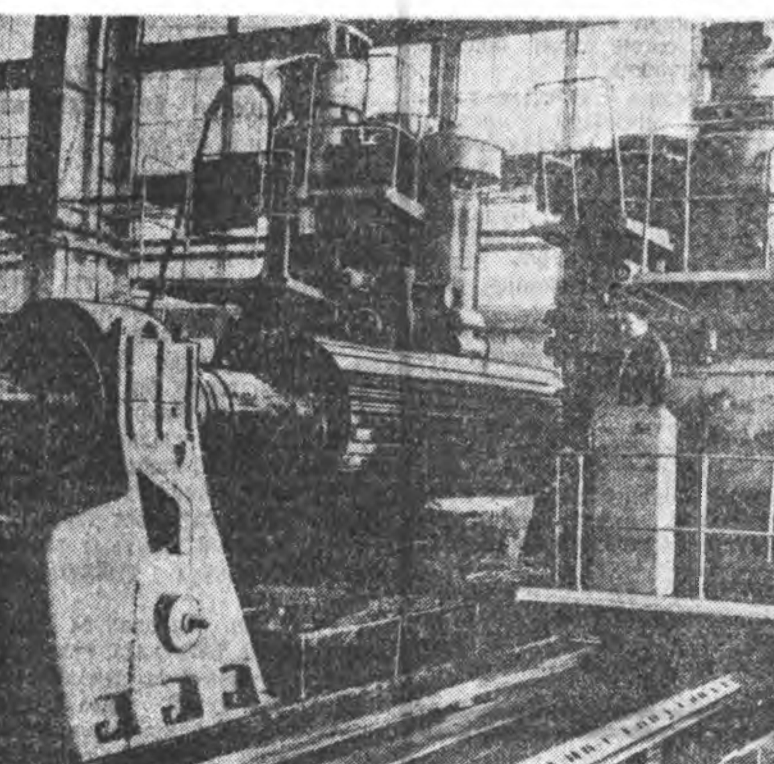
„БУРЯАД ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„ШАДАХАЛ ААД, БИРАНАГҮЙ“

Иимэ гаршагтай хэблэлэй шэнжэлэл «Буряад үнэн» газетын июлиин 24-нэй номерто толилогдоһон юм. Тэрээн соо Яруунын аймагай «Улаан Туяа» газетэ Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойдо аймагайнгаа комсомол-залуушуулай али зэргээр бэлдэжэ, юу хэжэ байһаниие өөрынгөө хуудаһанда эли тодоор, саг үргэлжэ харуулжа бинагүй. ВЛКСМ-эй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ Нарһатын совхозой комсомол-залуушуул тодорхой уялгануудые абаад, аймагайнгаа бүхы комсомолшууд болон залуушуулда хандаһан хандалгые «Улаан Туяа» газетэ өөрынгөө хуудаһанда толилбошье, саашаа энэ һайн үүсхэлэйнь али зэргээр дэмжэгдэжэ, залуушуулай дунда социалис мүрысөөнэй үргэдэжэ байһан тушаа материалнууд тон хомор гарана. Тус аймагай комсомол-залуушуулай эршэтэ ажал хүдэлмэри, тэдэнэй амжалта тухай бэшэмээр юумэн яһала элбэг байха ушартай гэжэ тус шэнжэлэл соо шүүмжэлһэн юм. Энээн тушаа КПСС-эй Яруунын райкомой секретарь нүхэр Р. Раднаев редакцида иигэжэ мэдээсэбэ:

«Газетэдэ толилогдоһон энэ шүүмжэлэл КПСС-эй Яруунын райкомдо аймагай редакциин болон ВЛКСМ-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар хаража үзэгдэбэ. Хэблэлэй шэнжэлэл дотор хэлэгдэһэн шүүмжэлэл зүб байһаниинь мэдэрэгдээ. Дурсагдаһан дутагдалнуудые зайсуулхые, Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй ябаса тухай үргэнөөр, саг үргэлжэ толилжо байхыень «Улаан Туяа» газетын редакцида, мүн ВЛКСМ-эй райкомдо дурадхагдаба».

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

200 мянган киловатт хүсэтэй турбогенераторнуудые бүтээн гаргалгаар Польшын Арадай Республика дэлхэйн түрүү арбан гүрэнэй тоодо оролсонхой. Мүнөө Вроцлавадахи машина бүтээлгын заводто тиимэ гурбан агрегат бүтээгдэжэ байна. Зураг дээрэ: турбогенераторнуудые суглуулгын цех соо.

ЦАФ—ТАСС-ай фото.

ЧЕХОСЛОВАКИИН СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКА. Братиславадахи научна түбэй барилга дээрэ. ЧТК—ТАСС-ай фото.

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. Тханьхоа провинциин поли дээрэ рисэй ургасые буртаг үбһэнһөө сэбэрлэлгэ түлэг дундаа ябажа байнхай. США-гай агаарай-сэрэгэй добтолгоһоо боложо, эндэхи таряашад үдэртөө хэды дахин ажалаа орхихо баатай болодог. ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ МАРШАЛ К. К. РОКОССОВСКИИЕ ХҮДӨӨЛҮҮЛГЭ

Совет Эхэ оронойнгоо үнэн хүбүүн, элитэ ехэ сэрэгэй ажал ябуулагша, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Советэй депутат, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, Советскэ Союзай Маршал Константин Константинович Рокоссовскиие Москва августын 6-да һүүлшынь замда үдэшэбэ.

...М. В. Фрунзиин нэрэмжэтэ Совет Армиин Түбэй байшангай Улаан тугта зал. Үндэр табсан дээрэхи веногуудай дунда К. К. Рокоссовскиин шарил табигданхай. Уйдхар гашуудалай лентээр хүреэлээтэй дүрэ зурагайнь үмэнэшэд улаан атлас бүреэһэтэй подушкануud дээрэ олон тоото орден шагналнууд харагдана.

Уйдхар шаналалай аялга зэдэлнэ. Урнын хажуугаар хүн зоной урасхал эхи захагүй сүбажал байна. Гурба минута болоод лэ хүндэлэлэй харуул һэлгэнэ. Министерствэнүүд болон эмхи зургаануудһаа, сэрэгэй округууд, сэрэгэй дээдэ һургуулинуудһаа, дайнай ветеранууд, дайшалхы хани нүхэдһөө табиһан шэнэ шэнэ веногууд зал соо нэмэжэл байба.

Маршал К. К. Рокоссовскиин хүдөөлүүлгэндэ Польшын Арадай Республикын национальна оборонын министр, дивизиин генерал В. Ярузельский түрүүтэй, тус министерствын делегаци, ПОРП-ын Варшава городой комитедэй секретарь А. Каркошка түрүүтэй ПНР-эй партийно-олониитын делегаци ерээ. Эдэ түлөөлэгшэд веногуудые асаржа табяа. Тэрээн дээрэнь иигэжэ бэшэгдэһэн гаршагууд бии: «Алдарта полководец, солдат-коммунист, Советскэ Союзай ба Польшын Маршалда Польшын Арадай армиин сэрэгшэдһээ», «Суута полководец, патриот, интернационалист, Варшавын хүдэлмэришэн ангиин хүбүүн Маршал К. Рокоссовскидо Польшын Арадай Республикын парти, правительствын хүтэлбэриһөө».

13 час. 30 минута. Наһанһаа нүгшэгшын шарил тээшэ хүн зоной ошолго зогсоогдоо. Зал соо К. К. Рокоссовскиин дүтын хүнүүд, хани нүхэдынь ба соратни[..] г[..]д үлэнэ. Хахасалгын һүүлшын минута болобо.

Хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ комиссиин гэшүүд шаналал гашуудалай аялга доро Рокоссовскиин шарил газаашань гаргажа, катафалк дээрэ табина. Үдэшэхэеэ ерэһэн хүн зон Улаан талмай тээшэ шэглэн ошобо.

Союзуудай байшангай дэргэдэ Коммунис партиин, Совет правительствын ударидагшад тэдэнэй урдаһаа угтаа. Наһанһаа нүгшэгшын шарил катафалк дээрэһээ буулгагдажа, ехэ буу дээрэ табигдана.

...Улаан талмай. Эндэ Москвагай ажалшадай олон тоото түлөөлэгшэд, арми ба флодой сэрэгшэд суглараа. Дайшалхы тугуудые тонгойлгожо бариһан сэрэгэй подразделенинүүд нэгэ жэгдээр жагсанхай.

В. И. Ленинэй Мавзолейн табсан дээрэ К. К. Рокоссовскиин шарилтай урна табигдаба.

Мавзолейн трибуна дээрэ Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев болон бусад гарабад.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, Совет правительствын даалгабаряар хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ комиссиин түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай Маршал П. Ф. Батицкий шаналал гашуудалай митинг нээбэ. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Советэй депутат, сэрэгэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, Советскэ Союзай Маршал Константин Константинович Рокоссовскиие бүхы совет арад зон, арми ба флодой сэрэгшэд гүнзэгы гашуудалтайгаар мүнөөдэр һүүлшынь замда мордохуулжа байна гэбэ.

Энэ хүнэй ажаябадал болоод ажал ябуулгань бүхыдөө Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэй, манай Эхэ ороной сэрэгэй хүсэ шадал бата бэхи болгохын түлөө парти ба арадай хэһэн тэмсэлтэй таһаршагүй холбоотой юм.

Константин Константинович Рокоссовскиин, гайхамшагта полководецой оюун бэлиг болон эмхидхэлэй шадабаринь немец-фашис булимтарагшадта эсэргүүсэжэ совет арадай тэмсэһэн шэрүүн хатуу жэлнүүдтэ илангаяа тодо хурсаар харагдаа һэн. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ арми дотор ехэ ехэ тушаалнуудые даажа байхадаа, Константин Константинович өөрынгөө эрдэм мэргэжэлые, сэрэгэй начальнигай баян дүй дүршэлые СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хүсэ улам ехэ болгохо, тэдэнэй дайшалхы бэлэдхэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулһан байгаа. Польшын Арадай Республикын аха дүү армиин байгуулалтада тэрэ яһала ехэ хубитаяа оруулһан юм.

Иимэ уйдхар гашуудал тохёолдоһон сагта Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд гайхамшагта хүнэй, зоримгой зүрхэтэй солдат, оюун бэлигтэ полководец, Советскэ Союзай Маршал Константин Константинович Рокоссовскиин шарил дээрэ өөһэдынгөө дайшалхы тугуудые тонгойлгоно гэбэ.

Удаань митинг дээрэ армиин генерал С. Л. Соколов, КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. А. Борисов, армиин генерал А. А. Лучинский гэгшэд үгэ хэлээ. Мүн тэрэшэлэн Польшын Арадай Республикын национальна оборонын министр, дивизиин генерал В. Ярузельский шаналалай митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

Уйдхар гашуудалай митинг иигээд дүүрэбэ. К. К. Рокоссовскиин шарилтай урна Кремлиин шулуун ханада һуулгагдаа. Мемориальна хабтагай дээрэ иигэжэ һиилэгдэнхэй.

Константин Константинович Рокоссовский

21	3
18—96	19—68
XII	VIII

Советскэ Союзай Гимн ханхинан зэдэлбэ. Совет Армиин сэрэгшэд нэгэ жэгдээр алхалан, Мавзолейн урдуур ябажа гараа.

(ТАСС).

«ДЕЙЛИ УОРЛД»: АЖАЛША АМЕРИКЭ, ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

ГЕНРИ УИНСТОН ХАРЮУСАНА

США-гай Коммунис партиин Национальна түрүүлэгшэ Генри Уинстон Америкын элитэ журналист, уран зохёолшо Филип Боноски гэгшын асуудалнуудта харюу үгэхэдөө, Америкын коммунистнуудай үмэнэ табигдаһан зорилгонууд тухай хөөрэбэ.

Америкын ажалшадай «Дейли Уорлд» гэжэ шэнэ гатын номерто толилогдоһон энэ харюугай хуряангы оршуулгые АПН уншагшадтаа дурадхана.

Америкэдэ хабаатай хэдэн шухала асуудалаар Г. Уинстоной ямар хараа бодол баримталдаг байһыень мэдэхын тула тэрээнтэй зорюута уулзааб.

— Болохо һунгалта тухай түбхын түрүүндэ хөөрэлдэе,—гээд үгэеэ эхилбэ. Мүнөөнэйхидэл адли оршон байдал Америкын түүхэдэ хэзээдэшье тохёолдоогүй юм. Үзэгдөөгүй ехэ буһалгаан болохо янзатай. Эб найрамдалай түлөө, үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада эсэргүү, социальна асуудал зүбөөр шиидхэхын түлөө тэмсэлдэ хэдэ[..] миллион хүн хабаадалсана. Америкын мүнөөнэй байдалда хабаатай асуудалнууд бүхы хүнүүдэй һанаа сэдьхэл зобооно. «Оромнай тулюур байдалда ороо!» гэһэн үгэнүүдые хаа хаанагүй дуулажа болохо байна.

— Коммунистнууд юу хэхээр бэлдэнэб?

— Эб найрамдалай түлөө улам үргэдэн дэлгэржэ байгаа хүдэлөөе толгойлхо онол аргануудые бэдэрхэ гээшэ манай түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно. Түбхын түрүүндэ дайн байлдаа зогсоохо, бомбодолгые болиюулха, Вьетнамһаа Америкын сэрэгүүдые гаргуулха шухала. Энээн тухайда бүхы хүнүүд мэдүүлнэ, Хэмфри, [Р]окфеллершье дэмжэнэ...

Демократическа, республиканска партинуудһаа хүдэлмэришэдые, фермернүүдые, негрнүүд, жэжэ буржуйнарые олоор холодуулха шадалтай түрүү ямаршье хүдэлөө дэмжэжэ, тэдэниие монополинуудта эсэргүү бүлэглэлдэ нэгэдхэн жагсааха хүсэлтэйбди.

— Коммунистнууд эдэ зорилгонуудаа бодото дээрэнь яажа бэелүүлхээр хараалнаб?

— Өөһэдынгөө ажал ябуулгада гурбан гол шэглэл баримталнабди,—гээд Уинстон хэлэбэ.— Джонсоной, мүн тэрэнэй хэрэгые шууд үргэлжэлүүлхэ хүнүүдэй политикада эсэргүү олон зоной хүдэлөөе түбхын түрүүндэ дэмжэхэбди, Вьетнамдахи ээрхэг түримхэй дайн байлдаа буруушааһан тэмсэлдэ туһалхабди.

Дайнда дурагүйшүүлэй тоо буржуазна хоёр партида улам олон боложо байнхай. Энэ ушарые коммунистнууд хараадаа абаха зэргэтэй. Мүнөө хэдэ мянган хүн хоёр партиин үзэл бодол баримталхаяа болёод, бэеэ даанхай политическэ хүсэн болонхой, тэдэнэрэй зариман өөрын радикальна парти бии болгоо.

Бүхы асуудалнуудаар баримталдаг хараа бодолнуудаа арад зондо өөһэдөө дуулгаха аргатай болохо гээшэ Америкын коммунистнуудай шухала зорилго мүн. Засагай национальна, нютагай зургаануудта өөһэдын кандидадуудые дэбжүүлхээр, һунгуулиин урда тээхи ехэ кампаниин үедэ арад зонтой һайса харилсаха бүхы арга хэрэгсэлнүүдые—телевидени, радио, листовко, олон зоной хабаадалгатай митингнүүдые хэрэглэхээр түсэблэнэбди.

Маниие шагнаха хүсэлтэй хэдэ миллион хүнүүд мүнөөнэй Америкэдэ бии гэжэ баталан хэлэхэ байнабди. Тэдэнэр асуудалнуудые табина, тэдээндэнь бидэ харюу үгэхые хүсэнэбди.

— Энээнһээ уламжалан партиин онсо съезд зарлагдаа гү?

— Тиигээ, һунгуулиин урда тээ тэмсэл дэлгэрүүлхэ хараа бодолнуудаа тодорхойлхо, партиингаа программа хараалха зорилготойгоор сугларааабди.

Программын проект һайшаагдахынгаа урда тээ партийна хэдэн зуун ячейкэнүүдтэ, партийна бэшэ хэдэ мянган дэмжэгшэдэй дунда зүбшэн хэлсэгдээ. Зүбшэн хэлсэгдэһэнэй һүүлээр нэмэлтэнүүд оруулагдаа.

Америкын коммунистнууд политическэ, социальна гол шухала асуудалнуудаар программна мэдүүлгэ баталан абаа.

Энэ мэдүүлгэмнай эгээл хүгжэнги, холын хараа бодолтой, һайса бодомжологдоһон программатай болоһоной гэршэ мүн. Тус документ эб найрамдал, эрхэ сүлөө түйлахадань, социализм бэелүүлхэдэнь Америкын хүдэлмэришэн ангида, негр арадта, бүхы нацида туһалха үүргэтэй.

(АПН)

РАССКАЗ Гэлэгма ДОРЖИЕВА

СЭСЭГ

(Түгэсхэл. Эхиниинь августын 4-нэй номерто)

Отделениие даагша машинадаа һуужа, ондоо отарануудаар ябахаяа ошобо. Басагад хонидые харахаяа хашаа руу ороно.

Хонидой байра соо сэбэрхэн, дулаан хэбтэритэй. бүмбэгэр сагаахануудшье, буржагар харахануудшье хурьгад наринхан хүлнүүд дээрээ дэбхэрэлдэн, иишэ тиишээ харайлдана, эхэеэ тойрон дэбхэрэлдэнэ.

Оролдосотой эзэн гэжэ мэдэхээр: хашаа сооһь бүхы юумэниинь яб таб, хуурай хохир дэбдихэрынь шубуунай ноолон шэрдэг мэтээр хүл доро бамбалзана. Хонидой дүрбэ-табаараа хурьгадтаяа байха тэбхэрхэн хорёонууд сагаадагдаһхай сайбайлдана.

— Харыш, ямар хөөрхэнүүд амитаг гээшэб!—гэжэ Сэсэг үнэн зүрхэнһөө һайхашаан, харахан нюдөө ялалзуулан, Валя тээшэ хараад орхино. Тэрэнь хурьгадые мүн лэ хөөрипөөжэ байгаа һэн.

— Үнэхөөрөөшье хөөрхэн лэ даа! Эдэшни манай аглаг үргэн орон нютагай баялигай нэгэ эшэ һалааһь һалбаран байна гээшэл.

— Ямар уран һайханаар, удхатайгаар Валя хэлэдэг, хөөрэдэг гээшэбши! Бэшэдэг, зохёодог гэжэ шамайе дуу гарахадашнишье мэдэхээр лэ даа,—гэнэ нүхэрынь.

Ингэлдэһээр байтарынь Базаров орожо ерэн:

— Мүнөө һүни нэгэнтнай маналсажа хонохонь гээшэ гү? —гэжэ хэлэбэ.

«Ажаллахал гэжэ ерэһэн хойноо ажаллахал түбди даа» гэжэ бодоһон Сэсэг:

— Болохо, болохо. Би маналсажа хоноһууб.—гээд орхино. Тэдэнэй досоо ехэл аятай. Аргагүй зохид. Фронтын түрүү зэргэдэ, ажалай, ажалай фронтын, тиимэшье аюултай бэшэдэл үзэгдэбэ. Хэды танигдаагүй, хэжэ үзөөгүй ажалшье һаа, иимэ һайхан сэдьхэлтэй, иимэ дүтын (һая танилсажа байгаашье һаа) зоной байһан хойно хэзээдэшье дабагдаха.

— «Ямар олон юумые би мэдэнэгүй гээшэбиб» гэжэ Сэсэг бодон, Дыжидые хаража:

— Хурьгаднай, һая гараһан нойтон хурьгад, даарахагүй гү? Али гэртээ оруулхамнай гү?

— Харал даа. Хашаа соомнай хэды градус байна хаб?

— Табан градус хүйтэн байнал. Эдэмнай хүйтэ абажа үбдэшэхэнь бэшэ гү?

— Эгээл зохид гээшэ. Дулаан гэртэ оруулһанай хэрэггүй, үлеэжэ. һүрьежэ байха газарай үгы хада, хүйтэншэг байхадань эдэшни яахашьегүй. бурил һайн гээшэ. Бэлээр үбдөөд, хабдаад орхихогүй, харин шэрхи шанганууд болохо. Ноохоһинь һайнаар ургаха. Тиимэ шанга хурьгад эхэеэшье хүхэхэдөө абьяастай бэрхэнүүд, ехэ болостой байха.

— Аа, яагаа жэгтэй юм. Би дулаан газартал байгаа һаа, һайнаар өөдэлхэ гэжэ һанаалби.

— Бишье түрүүшээр тиигэжэ һанагша һэм. Түрүүн хонишон болоод байхадаа олон юумые мэдэдэггүй байгааб. Байн, байн зоотехник, ветеринар мэргэжэлтэдэй заабари, һургаал дуулаһаар, тэдэниие наринаар сахиһаар яһалашье дүршэлтэй болоһдожо байна. Яһалал һургаалынь сэсэн гээшэ даа!

Хонидой тэбшэнүүд соо Сэсэг мел болон дабһа нэмэнэ, сэбэрхэн туһгалаг бүлеэн уһа юулэнэ...

Ондоо отарада хонишон дутаад, Валиие абаашаһан байгаа. Сэсэг Валида ошожо ерэһэйб гэжэ үнинэй һананхай. Энэ һүниндөө хони маналсажа хоноһон хадаа, табилга абажа, хани басагандаа ошохоёо түхеэрбэ.

Валиин байһан отарада Сэсэгэй хүрэжэ ерэхэдэнь, тэрэ байбагүй.

— Валя хони оруулхаяа гараа,—гэжэ танигдаагүй хонишон эхэнэр дуугараад, Сэсэгые гэртэ уриба.

— Гэмгүй, би яаралтай һэм,—гэжэ хэлээд, басаган хүлһөө санаяа мулталжа, хорёодо түшүүлэн:

— Хонидыетнай хараад гарахамни,—гэжэ хашаа руунь шэглэбэ.

Сэсэгэй хашаада дүтэлэн ерэхэдэ, таба-зургаан хүн хониной хашаа шэглэжэ, хаяаень дулаалжа байба. Тэдэнтэй мэндэшэлэлдээд, хашаа руу оробо.

Газаа туһгалаг һайхан агаарта ябаһан хүнэй орожо ерэхэдэ, хашаа соохи шороб үнэр бури хурсаар сорьёно.

— Түрэхэ дүтэлһэн хонидоо үлөөнэбди,—гэжэ ойронь ябаһан мүнөөхи эхэнэрынь дуугарна.

Хонидынь дэбдихэр муутай, сакман болгожо таһалһан хорьёошьегүй, Сэсэгэй харахада, тэрэ отараһаань тад ондоо.

Тиигэһээр байтар Валя ерэбэ. Ехэ һанажа, хүлеэжэ ядажа байһан Сэсэг:

— Һү, Валя!—гэжэ урдаһаань гүйжэ ошон, басагад тэбэрилдэшэнэд.

Тэдэнэр мэндэшэлэлдэн, хэдэн жэлэй уулзаагүй юумэдэл. бэе бэеэ харалсан ойро зуура абяагүй зогсоно.

Сэсэг урихан харасатай харахан нюдөө ялалзуулан, һайханаар энеэбхилжэ:

— Зай, Валимни, хэр хүдэлнэбши даа? Эндэшни ямар бэ?—гэнэ.

— Гэмгүй, Сэсэг. хонишодой бригаданууд адли бэшэ байна даа. Харин би мүнөө бүришье һайн мэдэхэ болооб. Нюдөөрөө харааб. Баабаймни «бүхы юумэн даажа. эрхилжэ байһан хүнһөө болодог юм» гэжэ хэлэдэгынь бүришье элеэр һанагдаа.

— Хурьгад үхэнэ гү?

— Үхэнэ. Эзэниинь ажалдаа ханалгагүйшэг хүн байна даа. Хашаань тулюур, доогуураа хүйтэ ородог байһыень, хаяалжа дулаалаабди. Хурьгалха дүтэлһэн хонидоо илгажа. тусхай харууһанда түрүүшээр табидаг байгаабди. Элдэб шалтагаанаар 10 хурьга үхүүлээд, эндэ һая отделенидэ совхозой парткомой заседани боложо, отделениие даагша Цыденовые, зоотехник Дутаровые, энэ минии хүдэлжэ байһан отарын ахалагша хонишон Жамсуевые ехээр шүүмжэлжэ, һайсахан шангалаа. Сэсэг ехэл анхаралтайгаар шагнана. Валя хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ:

— Тиихэдэ Базаровай отара нэгэшье хурьга гарзалуулаагүй байна. Нёдондо эдэшни зуун хониһоо 98 хурьга абаһан байгаа. Мүнөө зууһаа зуу гэжэ уялга абаад байна ха юм.

—Хаанаһаа ингэжэ Валя бултыень мэдэнэ гээшэб? — Баһашье бэрхэ даа! — гэжэ Сэсэг нүхэрөөрөө омогорхоно.

— Зай, ши хэр байнабши даа? —гэжэ багаһаа хойшо эжытэеэ мал дээрэ ябажа дүршэлтэй болоһон Вали нүхэртөө һанаагаа зобоно.

— Түрүүшээр гайтай һааб даа. Харин мүнөө нэгэ бага дүршэлтэй болоһо байнаб. Ехэл һайн зон даа. Заажа үгэхэ, туһалха, һанаагаа зобохо.

* * *

Нэгэтэ амаралтын үдэр Гомбо санаар Базаровай отарада хүрэжэ ерэбэ. Тэрэ үдэр ехэ игаабари байгаа һэн. Халуудаһандаа бээлэйгээ абажа хармаандаа хэнхэй.

Хонишодой гэр байрада дүтэлхэ бүреэ хүбүүнэй зүрхэн түргэдэн сохилжо, юундэшьеб, ехэ зүрхэсэжэ эхилбэ.

Сэсэгэй хониной хуһамаг хорёо соо үбһэ тараажа ябатар, гэнтэ санатай хүн хэрагдажа, дүтэлэн ерэхэдээ Гомбо байба.

Басаган зог татан байшаба. «Яагаа бэрхэ газаа ябахадам ерэбэ гээшэб. Эдэ зон юун гэжэ һанахань гээшэб» гэжэ бодоод орхино. Мэндэшэлэлдээд ойро зуура абяагүй зогсоһоной удаа. эрбэгэр харахан нюдөө ялалзуулан:

— Ши юундэ ерээбши?—гэжэ хэлэһэнээшье мэдэнгүй дуугаржархиба. Теэд эдэ мойһон харахан нюдэнэйнь инаг урин хараса энэ асуудалтайнь яашье таарана гүй.

Хүнһөө түбэгшөөнэ гэжэ мэдэһэн Гомбо гомдоно голхорногүй.

— Юундэ гэжэ юм даа. Шамда ерээ хүн аабзаб даа. Юу гайханаш, арбадахиие дүүргээд, ажаллажа байна ха юмбибди. Хүнһөө ходо гайхажа ябаха гэжэ яаха зонбибди.

— Зай. Гомбо. бү гомдыш даа,—гэжэ Сэсэг хэлээд, уруугаа харан, хирэ болоод лэ инагаар хараад хараад абана.

— Юу гомдохобиб даа. Уулзаһайб гэжэ һанаад лэ ерээб. Би шинии һүүлээр баһа хурьга абалсахаяа гүүртэ гараа һэм. Энэ һүниндөө түрэхэ хонидые маналсаад, мүнөө эжэлэнгүй шамда хүрэжэ ерэбэб. Ши бү зэмэлыш даа.

— Юу зэмэлхэбиб даа. Минии зохидгүйшөөгөөд тиигэжэ дуугаржархёоб. Зай, хөөрыш даа.

Ажаллаад лэ байнабди. Би ерэһээр зуун табяад хони түрүүлээд, тэдэнээ һайн түлжүүлжэ байнаб. Гарза үгы, ветеринарынь ехэ бэрхэ, оролдосотой хүн.

— Зай, ши хэр байнабши даа? Ядалсана гүш?

— Түрүүшээр ехэл ядалсаа һэм. Мүнөө һурагтүй дүршөөб,—гэжэ хэлээд, эдэ хонишодой ехэл һайхан сэдьхэлтэй, һайн зантай, дүршэл ехэтэй байһыень ханан хөөрэнэ.

— Хэды хурьга абаабши?

— Зуун жаран таба. Дыжид лэ ехээр туһалаа, заабари, зүбшэл үгөөл даа. Тэрэгүй һаа гайтайл һааб даа. Арбаад хоноод ябахаб.

Сэсэгэй энэ хэжэ байһан ажал тухайгаа, иимэ дуратайгаар, хангяар, омогорхон хөөрэхэдөө харахан нюдэндөө баярай ошо ялалзуулхыень Гомбо һайхашаана. Сэсэгые зүбшөөжэ, энеэбхилэн шагнана.

Харажал, харажал байһайб гэхээр Сэсэг арюухан. Энэ хүдэлмэриинь юрын хубсаһан тэрэниие бүри шэмэглэһэншүү. Ямар зохидоор тааранаб!

Шэг шарайень хөөрхэн болгодог тагнагархан хамар! Һүн һайхан шарайн! Үдхэн хара һорьмоһониинь! Элижэ ябаһан шубуунай дали мэтэ нидхэнь! Бүгэдэ, бүгэдэ Гомбын дура сэдьхэл татанал. Илангаяа Сэсэгэй сэсэн бодолто һайхан сэдьхэлынь!

Басаган холые хаймадан хаража, үбэлэй, игаабари дулаахан үдэрые һайхашаан, энеэбхилнэ.

Энеэхэдэнь хонхойдог хасарнуудынь тэрэниие бүришье хөөрхэн болгоно. Нимгэхэн, будажархиһандал адли улаахан уралнуудынь! «Таалажархиһайб» гэжэ Гомбо эжэлэнгүй һанабашье, бэеэ барина!

Гомбын инаг харасые мэдэрһэн Сэсэгэй хасар халуу бусалан. тэрэ эрьежэ харахадаа тааһан байба. «Эдэ улаахан хасарнуудшни бүришье хөөрхэн болгонол даа. Харахан нюдэншни эльгэ зүрхыем хайлуулнал. Мэдэдэг һайш энээниием! Мэдэдэг һайш «Сэсэг» —гэжэ Гомбо зүрхэ сэдьхэлээ долгисуулан булгилуулжа байгаа һэн.

Сэсэг ямар нэгэ ойлгогдошогүй мэдэрэлээрээ энээниень таахадал гэбэшье, дахин Гомбо тээшэ эрьежэ харахадаа бүгэдыень ойлгоо бэлэй...

ШАЛГАЛТЫН ХАЛУУН ХАҺА

Дээдэ һургуулинуудта орожо.һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ дуратай хүбүүд, басагад угаа олон. Тэрэнэй гэршэ—Зүүн Сибириин технологическа институдта урда урдынхиһаа булюу олон залуушуул мүнөө шалгалта барижа байна. 10-дахиие дүүргэн сасуу ерэһэн, мүн хоёр-гурбан жэл ажахын элдэб һалбаринуудта хүдэлһэншье хүнүүд тэдэнэй дунда бии. Эдэнэр бултадаа нэгэн доро партада һуужа, шалгалта үгэнэ. Зураг дээрэ: 1. Институдай эгээл ехэ кафедра соо математикаар экзамен боложо байна. 2. Улаан-Үдын № 1 интернат һургуули мүнөө хабар дүүргэһэн Ю. Гошоновһоо багшанар Н. И. Труфанова, Д. Е. Балданова түрүүшын экзамен абажа байна.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

Америкын сэрэгэй баазануудые үгы хэхэ эрилтэ табина

ТОКИО. (ТАСС). Цуики гэжэ (Фукуока префектура) газар нютагта һуурижалтай зоной түлөөлэгшэд ниитэ американ сэрэгэй баазые нүүлгэхэ гэжэ һанаашалагдаһаниие буруушааха байһанаа августын 6-да, Японой национальна обороной управленидэ мэдүүлбэ.

Тэрэшэлэн Цуикида байдаг 100 мянган зоной гар табилгатай гомдолой буулгабари Японгохи США-гай элшэн сайдта, мүн премьер-министр Сато гэгшын зуртаанда барюулагдаа.

Рейган хуулита ёһоор һунгуулиин тэмсэлдэ оролсохонь

МАЙМИ-БИЧ. (ТАСС). Калифорни штадай губернатор Рейган республиканска партиһаа США-гай президентын тушаалда һунгагдаха кандидат болохомни гэжэ хуулита ёһоор соносхобо. Партийна хүтэлбэрилэгшэд болон съездын делегадуудые өөрынгөө тала руу татаха һанаатай хэзээ үнинһөө хойшо нюуса тэмсэл хэжэ байһан хадань, мүнөө иигэжэ тэрэнэй мэдүүлһэниинь гайхалтай бэшэ байгаа юм.

Рейган республиканска партиин эгээн хархис хара үзэлтэ баруунай можоор дэмжэгдэдэг хүн. Вьетнамда мүнөө США-гай ябуулжа байгаа эзэрхэг түримхэй хараа бодолые тэрэ бүрин дэмжэнэ. Тиихэдээ «илалта туйлахын тулада» дайе үргэлхэхэ, түргэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ тоолоно.

Браззавильда саг зуурын правительство байгуулагдаа

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Конгын (Браззавиль) президент Альфонс Массамба-Деба августын 6-най һүни саг зуурын шэнэ правительство байгуулба. Тэрэнь урда воскресенидэ тушаалһаа бууһан, тус ороной хуушан правительствые һэлгэхэ юм.

Энээнэй урда тээхи правительствын составта ородог байһан лейтенант Нуанье тэгшэ саг зуурын правительствада обороной министрэй тушаал дааба. Түсэблэлгын асуудал шиидхэхэ гүрэнэй министрээр Паскаль Лиссуба томилогдоо. Тэрэшэлэн финансын, гадаадын хэрэгүүдэй, эрдэм һуралсалай, элүүрые хамгаалгын министрнүүд тушаалнуудтаа үлэбэ.

Революциин национальна совет гушан хүнһөө байгуулха тухай президент Массамба-Деба соносхоо. Тэрэнэй состав тухай үшөө мэдээжэ болоодүй. Революциин национальна совет гээшэнь политическа зорилгонуудые дүүргэхын хажуугаар, мүн граждан обороной корпустой ниилэһэн армиин хүтэлбэриин үүргэ дүүргэдэг байха юм.

Аюулгүйн Соведэй заседани

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Дүтын-Зүүн зүгтэхи байдал тухай асуудалаар ООН-ой Аюулгүйн Соведэй заседани эндэ августын 5-да болоо.

Иорданида эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй шэнэ шэнэ аашанууд тухай, түбхын түрүүн Ас-Салт гэжэ Иордан хотые Израилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдуудай хэрзэгы муухайгаар бомбодоһон тухай ООН-ой дэргэдэхи Иорданиин саг үргэлжын түлөөлэгшэ Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ дуулгаба.

Израилиин түлөөлэгшэ өөрынгөө заншалта хараа бодол баримталан, Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшын нэрэ дээрэ эльгээһэн бэшэг соогоо: буудалдаа болюулха тухай хэлсээгээ эбдэбэ гэжэ Иорданиие гэмнээд, Дүтын Зүүн зүгтэхи оршон байдалай шангадаһанай түлөө гэм зэмые Иорданиин талада тохохо һэдэлгэ гар байна.

* * *

Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Малик үгэ хэлэхэдээ, Изра сэрэгэйхидэй өэзэрхэг түр аашые эрид шууд буруушаа Израилиин түлөөлэгшын ха үгэнь «хүниие алаһан аал, зүбтүүлхэ гэһэн һэдэлгэ гээшэ жэ нэрлээ. Дүтын-Зүүн зүгтэхи шон байдалай угаа ехээр ша һанай түлөө Израиль лэ зэмэ жэ ушар баримтанууд арсашагү тэршэлнэ гээд СССР-эй түлөө мэдүүлбэ.

Аюулгүйн Совет Израилиин хэг түримхэй аашые тон буруушаагаад, зоргоороо аа Тель-Авивай сэрэгэйхидые О Уставай ёһоор хэһээхэ шанга абахыень совет түлөөлэгшэ ур

США-да мүрдэлгэ, хэһээлтэ шангадхагдана

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-да мүнөөнэй «халуун зунай» болоҗо байһан үедэ социальна тулалдаанууд, негр зоной олоороо үймэлгэ улам үргэдэнэ, засагаархидай зүгһөө мүрдэлгэ, хэһээлтэ шангадхагдана.

«Нью-Йорк Таймс» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, хүнүүдые арестовалха, хаагдаһан хүнүүдые сүүдэй харюусалгада хабаадуулха гурим ри «юрын» болгохо гэһэн шиид ри Нью-Йоркын городской упра саргаа, олон тоото хүнүүдые а валжа хааха байранууд бэлд городой прокуратурын болон с дэй штадууд нилээд ехэ болго

Эдэ хэмжээнүүдэй эсэстэ Йоркын судебно-полицейскэ а сүүдхэ бүхэндэ 12.000 хүниие лэжэ шадаха байна.

Гэр байрагүйшүүлэй хашаланта байд

ПАРИЖ. (ТАСС). Гэр байрын асуудал Испанидахи шиидхэгдээдүй хэдэн олон социальна асуудалнуудай нэгэн болоно. Жэшээлхэдэ, Севильидэ айхабтар хэсүү бэрхэ байдалтай болоһон дээрэһээ, тэндэхи нютагай засагаархин мүнөө ехээр һанаагаа зобонхой. Мадридта 34 айл бүлые байраһаань һаяхан сүлэжэ гаргаһан тухай «Информасьонес» гэжэ үдэр бүриин газетэ мэдээсэхэ зуураа, энэ областьдо тохёолдоһон байдал аюултай боложо байнхай гээд Севильин муниципалитедэй гэр байрын асуудал эрхилхэ секретариин хэлэһэн үгэ дабтан бэшэнэ. шье, гансахан Севильидэ ая мянган хүн саг зуура тула яаралтайгаар түх балгааһан соо байдаг юм. баһа 700 мянга шахуу айл байраһаа гаргагдаха сагаа —гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Байраһаа гаргадаг шалтагаа юуб гэхэдэ, гэр байрын түл тон ехэ аал, хүдэлмэриин хүлһэнэй угаа бага байһан һээ, ажалшад байрынгаа түлхэ аргагүйдэнэ. Тэрээн дээ боложо хэдэн зуугаад айл бүл газаа хаядагдаг болонхой.

Японд газар хүдэлбэ

ТОКИО. (ТАСС). Августын 6-да Японд газар ехээр хүдэлжэ, Сикоку, Кюсю аралнуудай хэдэн хото городуудта, жэшээнь, Осака гэжэ городто айхабтар ехэ гарза хохидол ушаруулаа. Газарай хүдэлһэн нютагуудта түмэр замай транспорт, тэрэшэлэн электрын элшэ хүсэ дамжуулга зогсоогдоһон байна. олон хүнүүд шархатаа.

Сагай уларил шэнжэлхэ зу най мэдээсэһэнэй ёһоор, га хүдэлһэн гол ехэ гуламтань зима гэжэ булан тохойдо (С аралай баруун эрьедэ) юм ха.

ДУРАСХААЛАЙ ХҮШӨӨ БОДХООБО

Ой модоор элбэг Заган дабаанай урда хажуу. Энээгээр гарадаг гол харгын хажуудахи нюсэгэн добын энгэртэ һаяхан үнгэ бүриин баглаа сэсэгүүдые бариһан хүнүүд олоороо суглараа бэлэй. Тэдэнэр Амгаланта нютагай эрхим хүбүүдэй нэгэн, эндэхи зоной дундаһаа гараһан түрүүшын коммунистнуудай тоодо ородог Цырен-Доржо Банзаровай дурасхаалда хүшөө бодхоохоёо ерэһэн байгаа. Цырен-Доржо Банзаров гушаад оной үеэр Совет засагайнгаа түлөө ами наһаяа хайрлангүй, ангиин дайсадтай тэмсэдэг байһан. Үнэн сэхэ коммунист, хамтын ажал эдэбхитэйгээр ударидагшадай нэгэн Цырен-Доржо Банзаров энээхэн добын энгэртэ бандидуудай хорото һомондо дайрагдан, ами наһаяа алдаһан юм.

Цырен-Доржо Банзаровай 1927 ондо Амагалантынгаа үгытэй таряашадай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри зоригтойгоор ябуулжа, түрүүшын «Шэнэ зам» гэһэн багахан хамтын ажахы байгуулһыень, мүн баяшуултай, лама, бөөнэртэй, бандидуудтай үсэд шангаар тэмсэдэгыень нютагайнь зон мартадаггүй. Үнинэй комнистнар Ц. Цыдыпов, Ц. Бад ев, М. Банзаров гэгшэд зоной жаргалай түлөө ами наһаяа һэн эрэлхэг коммунистын на рые сугларагшадта сэдьхэл хү гэмэ һонирхолтойгоор хөөр үгөө. Һургуулиин һурагшад, к хоз, совхозуудай залуушуул ды сэсэгүүдые дурасхаалай шөөгэй табсанда табижа, 27 һандаа эрэлхэгээр унаһан Цыр Доржо Банзаровай хэрэгые ү жэлүүлхэ тухайгаа тангариг

В. БОРИСОВ

Бэшүүрэй аймаг.

ХОРОТО АРЬЯАТАН ХОРООГДОО

Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой малшад зунай сагта адууһа малаа Ара Хэрээтынгээ үргэн тала дайдаар бэлшээн атарлуулдаг юм. Гэбэшье һүүлэй үедэ эндэ нэгэ томо шэлүүһэн бии болоод, адууһа малда доботолоо. Багахан сагай туршада тэрэ арьятан 6 хашараг. 2 буха, 3 унага эдижэ, тэндэхи малшадта амар заяа үзүүлхэеэ болиһон юм.

Мал адуулагшад нютагайнгаа бэрхэ ангуушадтай хамтаран, шэлүүһэнэй мүр улыень мүшхэһэн, зангануудыешье табиһан байна. Энэнь ямаршье туһа боложо ү гүй. Теэд энэ ушар дуулаһан ге логууд һайн дураараа малшад туһалалсажа эхилһэн юм. Тии жэ ниитын малда хоро хүрга байһан үнөөхи шэлүүһэн ге гуудай хёрхо нюдэнһөө мултар шадангүй, буудуулан алагдаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Үйлэдбэри ба кадрнууд» гэһэн түрүү бэшэг. КПСС-эй Центральна Комитедтэ. «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд. Залуушуул ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн IX фестивалиин материалнууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэһэн гаршаг доро Н. Рябовановай статья. А. Семеновагай корреспонденци. Түрэл орон доторнай. «Арад зоной ажабайдал һайжаруулхын түлөө» гэһэн ТАСС-ай материал. (Түгэсхэлынь гурбадахи хуудаһанда).

Гурбадахи хуудаһанда: дэлхэйн һонин. АПН-эй материалнуур.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИ

Улаан-Үдын авиаметстанци дээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр рес лика доторнай бага зэргэ үү шэг байха, зарим нютагуудта а бороо орохо. Баруун тээһээ ханаар һалхилха. Байгал шад ба хойто аймагуудта 17—22, б нютагуудта 22—27, Улаан дэ үдэрынь 25—27. һүниндөө 1 12 градус дулаан байха.

Августын 9—10-най үдэрнү республика доторнай бага зэрг лэтэйшэг байхаар хүлеэгдэнэ, роо орохогүй, һулашаг һа болохо. Хойто аймагуудта һү дөө 2—7, үдэрынь 17—22. б нютагуудта һүнидөө 7—12. рынь 22—27 градус дулаан хаар хүлеэгдэнэ.

ИЮЛЬ БА УРГАСА

Июлиин һүүлшын арбан хоног дулаан, бороо хура багатай байба. Арбан хоногой һүүлшын үдэрнүүдтэ хүйтэрэд гээ, зарим газарта бороо ороо. һүниндөө агаарай температура 5—8 градус хүрэтэрөө доошолоо. Ахын, Түнхэнэй аймагуудай зарим газартань 2 градус хүрэһэн байна. Тиимэ хүйтэн зарим һүни үзэгдөө. Юрэнхыдөө һүниин температура 10—15 градусай хэмжээндэ байба.

Һарын дунда зэргын температура 17—20 градус дулаан байгаа. Энэ хадаа олон жэлэй нормодо дүтэрхы, нёдондонойхиһоо 1—2 градус хүйтэн.

Түб болон баруун-хойто районуудта эгээл ехээр дулаархадаа 30—35 градуста хүрэһэн байха юм. Бусад нютагуудаар үдэрэй температура 27—28 градус байгаа.

Арбан хоногой туршада 40-һөө 80 миллиметр шииг нойто унаһан һайна. Энэ болбол нормоһоо 1,5—2 дахин ехэ, Романовкада нормоһоо 4 дахин ехэ шииг нойтон унаа. Сүүдхэдээ ороһон хура бороо 20—30 миллиметр болоо. Түб ба зүүн-хойто районуудта болон Баргажанай голдо хура бороо ехээр ороогүй. Ехэ-Хүрбэдэ, Онохойдо оройдоо бороогүй байгаа.

Хүдөө ажахын олонхи ургамалнуудай гаралгада таатай зохид уларил байба. Һүүлэй үдэрнүүдтэ һэрюун амисхаалай буухалаар ургасын гараса бага зэргэ һаатад гээ.

3—4 үдэрэй туршада болоһон хуурай һалхинда элһэлиг, мүн агротехническэ хэмжээ ябуулгын багаар хэгдэһэн газарай ургамалнуудай набша намаа шарлад гээ, бага зэргэ хумираа.

Шэниисэ эдеэшэжэ эхилээ. Олонхи ургамалнууд һүн эдеэтэй болоо. Эртын тарян эдеэшэжэ байха юм. Обёос болон ешмээн залаа хадхаа. Ороохото ургамалнуудай эшын үндэр 70—90 сантиметр болонхой.

Кукуруза яһала һайнаар ургана. Арбан хоногой түрүүшын хахадта агаарай сүүдхын дунда зэргын температурын 19—21 градус байхада, энэ ургамал гараса һайнтай байба. Гэбэшье, арбан хоногой һүүлээр болоһон хүйтэрэлгэ кукурузын ургалгые һаатуулһан байна. Арбан хоногой һүүл багта кукурузын эшэ 80—100 сантиметр үндэртэй болоо. Зарим газарта тэрэнэй үндэрынь 2 метртэ хүрэһэн байха юм. Энэ ургаса 13—15 намаатай болоод, залаатажа эхилэнхэй.

Хартаабхын сэсэглэлгэ үргэлжэлһөөр. Зарим газарта сэсэгээ гүбижэ байха юм.

Таримал, хээрын ногоон сэсэглэһээр. Хуряагдаһан сабшалан дээрэхи ногоон хэнзэлнэ. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ таатай уларил байжа, үбһэн яһала һайнаар абтана. Баруун, баруун-урда, урда районуудта бороо хуратайшаг байһан дээрэһээ хуряалгада бага зэргэ һаатабари болоо.

Ороохото ургамалнууд августын һүүлшын табан хоногто, сентябриин эхеэр хүсэд болбосорхо байха.

Августда һарын дунда зэргын температура 16—18 градус (нормоһоо 1—2 градус дээшэ) байхаар багсаагдана. Һара соо 25—30 миллиметр уһатай шииг нойтон орохо хаш. Һарын туршада бага зэргэ үүлэтэй аад, шииг нойто багатай, һулашаг һалхитай байхаар хүлеэгдэнэ.

Энэ һарын 1—3-най, 10—14-нэй үеэр, мүн 22—23, 26—28 багаар бүрхэг байжа, бороо орохо. Зарим газарта тэнгэри дуугарха. Баруун хойноһоо һулаханаар һалхилха. Һүниин температура 10—15, һарын һүүлшын табан хоногто 9—4 градус хүрэтэр доошолхо байна. Үдэрынь 23—28, һарын тэн ба һүүлээр 16—21 градус дулаан байха.

Үдэрэй эгээл дулаан температура 29—34 градус байха. Бүхэли һара соо хюруу унахагүй хаш.

Л. ГОНЧАРОВА.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина. 35. Телефоны: редактора — 54-54. приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08. зам. редактора — 62-62. ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-78. отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36. 63-86. пропаганды и агитации — 56-23. промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58. культуры и школ — 60-21, писем и рабсельхоров — 67-81. информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62. машинное бюро — 57-63. фотолаборатория — 33-61.

Гор Улан-Удэ типография Управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-01762. Зак. № 808.